Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 51 (1701) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК, 18 СНЕЖНЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.

Злева: Валянціна Ласкевіч, Тамара Цыунчык, Вера Валкавыцкая.

Гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку вялікі і цэнтральны аддзел у структуры БГКТ. Ён знаходзіцца ў сядзібе ГП і ўсіх ваяводскіх уладаў. Ад яго можна і трэба чакаць багатай культурнай дзейнасці. Дагэтуляшняя праца аддзела паказвае на яго вялікія магчымасці ў гэтай працы, але і на вялікія рэзервы, якія ён не заўсёды мог разгарнуць па двух найважнейшых прычынах. Першая аб'ектыўная: рамонт будынка Таварыства на вул. Варшаўскай 11, значыць, і клубных памяшканняў, цягнуўся гадамі. Сходы, сустрэчы і праца калектываў праходзіла дзе ўдалося: і па хатах, і ў пазычаных памяшканнях. Другая прычына — гэта нейкае недаацэньванне Беластоцкага гарадскога аддзела з боку Прэзідыума ГП і кіраўніцтва Таварыства. Узяць, для прыкладу, такія добрыя ініцыятывы гарадскога актыву, як Свята беларускай культуры ці Ноч Купалы. Яны ж прабіваліся і ажыццяўляліся аддзелам толькі дзякуючы вялікай напорыстасці актыву і яго перакананню ў патрэбе такіх мерапрыемстваў. Цяпер яны ўжо заваявалі трывалае месца ў культурным жыцці Таварыства і сталі прыкладам для шырокага наследавання. Але каштавала гэта шмат нерваў. Так складалася сітуацыя да нядаўняга часу, што гарадскі аддзел БГКТ не меў свайго лобі ў ГП і Прэзідыуме. Аднак беластоцкі актыў, з якога варта назваць хоць прозвішчы Валянціны Ласкевіч, Любы Гаўрылюк, Мікалая Гайдука, Сцяпана Копы, Кастуся Масальскага, Тамары Цыунчык, Тамары Баран, Янкі Крупы, Сцяпана Зенюка, Янкі Стрышко, Уладзіміра Куршаля, ніколі не патраціў энергіі і арыенціру на разбуджэнне беластоцкіх беларусаў.

XI З'езд БГКТ прынёс некаторую перагасоўку сіл. Фактычныя беларускія актывісты і патрыёты, у тым ліку і з горада Беластока, атрымалі больш голас у ГП і ў Прэзідыуме. Няма сумненняў, што для гарадскога аддзела наступіў новы перыяд у дзейнасці, больш спрыяльны.

ВЫХАД НА ШЫРЫНЮ

За рэдакцыйным сталом са мной сядзяць Валянціна Ласкевіч, старшыня аддзела, і адзін з яе намеснікаў — Тамара Цыунчык. Перад намі праграма дзейнасці аддзела БГКТ на 1985—1988 гады. Гаворым аб здзяйсненнях і планах, радасцях і клопатах Беластоцкага аддзела. Коратка аб здзяйсненні: арганізацыя канцэртаў для беластаччан — выступалі ў Беластоку „Васілёчкі" з Бельска, Гарадок і Гайнаўка. Праводзіліся сустрэчы з паэтамі і пісьменнікамі „Белавежы", з журналістамі „Нівы", навагоднія беларускія ёлкі для дзяцей, вельмі папулярныя, маладзёжныя вечарыны-дыскатэкі. Была сустрэча з моладдзю Фінляндыі і з калектывам „Лявоны" з Беларусі. Адбываюцца пастаянныя сустрэчы, раз у тыдзень, гуртка пенсіянераў, навагоднія балі па старому стылю, беларускія фэсты ў гарадскім парку з удзелам шматлікіх беларускіх калектываў з усяе Беласточчыны. Дарэчы тут сказаць, што фэсты перарадзіліся ў вялікае мерапрыемства, званае цяпер Святам беларускай культуры. За адраджэнне прыгожай і вялікай беларускай традыцыі — Ночы Купалы — беластоцкаму гарадскому аддзелу належыцца асобная падзяка. Справаздачны перыяд прынёс вялікі колькасны і якасны рост хору аддзела. У хуткім часе калектыў дасягнуў высокага ўзроўню і ўсё больш упэўнена выходзіць на перадавую ў нашым мастацкім руху. Выступае многа і ў розных асяроддзях, у тым ліку і на прадпрыемствах і ва ўстановах Беластока. Штораз часцей пачынаюць запрашаць яго за межы Беласточчыны. Ва ўсім гэтым вялікая заслуга Любы Гаўрылюк і Сцяпана Копы. Сістэматычна працуе тэатральны калектыў, арганізаваны гуртком пенсіянераў, у першую чаргу сям'ей Пісанкаў і Байгусаў.

Вялікую працу з песняй у апошнія тры гады павяла ў аддзеле Ала Дубец. Яна прыцягнула да гэтай працы некалькі дзесяткаў дзяцей і моладзі. Былі вялікія далейшыя планы. На жаль, Ала Дубец нечакана выехала з усёй сям'ёй з Беластока. Як цяпер пойдзе пачатая праца, цяжка і сказаць.

З планаў на першае месца трэба паставіць справу навучання беларускай мовы ў г. Беластоку. Многа было захадаў з

(Працяг на стар. 5)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

25 лістапада г.г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ. Разглядаліся справы гаспадарчай дзейнасці Таварыства. Некаторыя пытанні арганізацыі гаспадарчай дзейнасці асветліў інспектар Варшаўскага аддзела БГКТ Хведар Галёнка. Прынята пастанова ўвесці гаспадарчае пытанне на першае пасляз'ездаўскае пасяджэнне ГП БГКТ у снежні 1988 г. Прэзідыум пастанавіў запрасіць на пленарнае пасяджэнне ГП старшынь аддзелаў, якія не ўваходзяць у склад ГП, і некаторых іншых асоб, кампетэнтных у гаспадарчай дзялянцы жыцця.

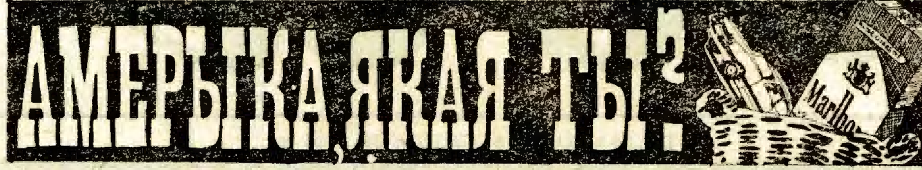
Далей была пастаўлена праблема персанальнай адказнасці членаў Прэзідыума за працу паасобных секцый БГКТ. Мяркуецца стварыць 7 секцый: культурную, асветную, навуковую, выдавецкую, маладзёжную, этнаграфічную і літаратурную.

Былі таксама пастаўлены прапановы адносна апекі членаў Прэзідыума і ГП над паасобнымі аддзеламі Таварыства. Канчаткова склад кіраўніцтва секцый і асоб, нясучых адказнасць за дзейнасць тэрытарыяльных звенняў БГКТ, будзе вырашаны на пасяджэнні ГП.

Прэзідыум вырашыў правесці ў 1989 годзе беларусазнаўчы конкурс, які пашыраў бы веды аб беларускай культуры і гісторыі сярод беларускай моладзі. Конкурс мяркуецца правесці на трох узроўнях: у пачатковых школах, у сярэдніх школах, у студэнцкім асяроддзі. Прэзідыум паклікаў арганізацыйны камітэт беларусазнаўчага конкурсу ў наступным складзе: Сакрат Яновіч, Антон Міраповіч, Марыя Базылюк, Яўген Вапа. Праграма і правілы правядзення конкурсу будуць пададзены да ведама зацікаўленых асяроддзяў у пачатку 1989 года. Прэзідыум скарыстаў з ветлівай прапановы канадскага таварыства „Беларусь" адносна ўзнагарод для пераможцаў беларускага конкурсу.

Апрача таго, Прэзідыум зацвердзіў план культурных мерапрыемстваў БГКТ у 1989 годзе і разгледзеў некалькі спраў унутрыарганізацыйнага характару.

Ян Максімюк

ДЭМАНСТРАЦЫЯ

Вярнуўшыся з Кліўленда ў Нью-Йорк, я быў сведкам незвычайнай дэманстрацыі. А сталася гэта такім чынам. Пайшлі мы прайсціся каля будынкаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. У будынкі не намерваліся заходзіць, бо і я і Барташэвіч былі там раней. Я нават шэсць гадоў таму назад апісваў свой візіт у ААН.

Гэтым разам, падыходзячы да аанаўскіх будынкаў, былі мы здзіўлены вялікай колькасцю паліцыянтаў на вуліцах, якія вялі да ААН. Чым бліжэй падыходзілі мы да ААН, тым паліцэйскіх было болей. Мы падумалі, што могуць быць дзве прычыны такіх абставін: або прыязджаюць у ААН галовы іншых дзяржаў, або паліцыя атрымала паведамленне аб тым, што плануецца нейкі тэрарыстычны акт. Аднак пярэчыла такім домыслам тое, што ніхто нас не спыняў і мы, свабодна абмінаючы паліцэйскіх, маглі бесперашкодна набліжацца да агароджы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. І калі мы ўжо падыйшлі да гэтай агароджы, сітуацыя нечакана выяснілася. Высветлілася, што праводзілася дэманстрацыя гомасексуалістаў, якія пратэставалі супраць таго, што дзяржава не забяспечвае іх здавальняюча ад хваробы СНІД, якую ў нас называюць AIDS.

Мы, хочучы не хочучы, затрымаліся і прыгледзеліся да дэманстрантаў. Было іх намнога меней, чым паліцыі. Так прыблізна чалавек семдзесят-восемдзесят. Амаль усе маладыя. Частка белых, частка чорных. Займалі яны невялікую плошчу, якую досыць шчыльна акружала паліцыя. Як дэманстранты, так і паліцыя паводзілі сябе вельмі спакойна. Не чуваць было крыкаў, не відаць ніякай мітусні. Частка паліцэйскіх была павернута да дэманстрантаў тварамі. Некаторыя былі адвернуты ад іх плячыма, а яшчэ іншыя спакойна прахаджваліся туды і назад. Выглядала гэта неяк так, што гэтыя дзве групы не маюць да сябе ніякай справы. Дэманстранты стаялі групкамі, але найчасцей парамі. Крышку смешна выглядала двое мужчын, якія стаяць побач і адзін другога абнімае за шыю, талію, або нават крыху ніжэй. Не меней дзівіць, калі мужчына мужчыну цалуе і цалуе ж не па-братэрску. Якраз так рабілі дэманстранты.

Можа ўзнікнуць пытанне: чаго дамагаліся дэманстранты і ці ўвогуле дамагаліся, калі не крычэлі, не прамаўлялі, нікуды не рваліся. Аднак дамагаліся. Іх патрабаванні красаваліся на транспарантах, якія былі развешаны перад імі. І якраз на гэтых транспарантах было напісана аб розных „крыўдах" сабраных. Гаварылася аб тым, што на свеце ўжо ёсць дзесяць мільёнаў хворых на СНІД і што будзе іх намнога болей. Чалавецтва і Арганізацыя Аб'яднаных Нацый трацяць мільярды долараў на розныя неістотныя або нават злачынныя рэчы і ўвогуле не займаюцца тымі, хто ўжо сёння з'яўляецца ахвярай СНІДу або будзе ёю заўтра. Калі б энергія навукі і матэрыяльныя сродкі былі кінуты на барацьбу са СНІДам, хвароба гэта знікла б з паверхні зямлі і яны маглі б смела аддавацца сваім сладастрасным практыкам. Па сутнасці нічога злачыннага і недарэчлівага ў такой трактоўцы праблемы не было і таму, мабыць, паліцыя і не думала ўжываць сілы ў адносінах да дэманстрантаў.

Мы пастаялі яшчэ крышку, прыгледзеліся да юнакоў, сярод якіх не было ніводнай жанчыны, хаця ў іх вопратцы і паводзінах было не мала жаночага, і пайшлі сваёй дарогай. Пасля аднак вяртаўся я ў думках не адзін раз да гэтай незвычайнай для мяне справы, аж у канцы рашыў падзяліцца ёю з шаноўнымі чытачамі.

Алесь Барскі

З ДРУКУ

ДУБІНКІ СУПРАЦЬ ГАЛОСНАСЦІ?

Пад такім загалоўкам у 47 нумары маскоўскага штотыднёвіка „Огонёк" надрукаваны артыкул вядомага беларускага пісьменніка Васіля Быкава. Піша ён:

„У нядаўна яшчэ мірнай і цалкам дзелавой грамадскай атмасферы Беларусі адбыліся яркія перамены, забушавалі эмоцыі, слоўныя цыклоны завіхрыліся на грамадскіх мерапрыемствах. Што датычыць друку, то яго дзіўна аднадушны хор і быў пачынальнікам шумнай кампаніі выкрывання каварных намераў ворагаў, падрыўнікоў дзяржаўных асноў. Хто ж гэтыя ворагі і дзе іх прапаноўвалася шукаць?"

Адказваючы на пастаўленае пытанне, Васіль Быкаў расказвае пра размашыстую кампанію, якая ў апошні час вялася ў прэсе супраць людзей творчых прафесій — літаратараў, кінематаграфістаў, супраць патрыятычнай моладзі, згуртаванай у нефармальных суполках.

Ва ўмовах нарастаючага псіхалагічнага прэсінга, творчыя саюзы: пісьменнікаў, журналістаў, кінематаграфістаў і мастакоў, а таксама рэспубліканскае аддзяленне фонда культуры і рэдакцыя газеты „Літаратура і мастацтва" на каферэнцыі ў кастрычніку г.г. вырашылі заснаваць гістарычна-асветнае таварыства „Мартыралог Беларусі". Гэтае таварыства галоўнай мэтай ставіць выяўленне ахвяр сталінізму і іх катаў, аказанне дапамогі ахвярам рэпрэсій 30—50-х гадоў, пабудову мемарыяла ва ўрочышчы Курапаты, хадайніцтва аб правядзенні суда над Сталіным. Усю работу таварыства намервалася весці ў цесным супрацоўніцтве з партыйнымі і савецкімі органамі. Як першае мерапрыемства вырашана правесці 30 кастрычніка, у дзень Дзядоў, мітынг-рэквіем у Курапатах пад Мінскам. Своечасова была пададзена заява ў адпаведныя гарадскія ўстановы і таварыства атрымала дазвол. Аднак улады дамагліся, каб мітынг арганізаваць не ў Курапатах, а на адным з могільнікаў на ўскраіне Мінска.

Адносіны ўлад рэспублікі да таварыства „Мартыралог Беларусі" аказаліся варожымі. У друку разгарнулася кампанія супраць яго, а на сходах у Мінску кіраўніцтва і актыў таварыства быў паддадзены лютай прапагандысцкай дыскрымінацыі прадстаўнікамі бюракратычнага апарата горада і гарадскіх прадпрыемстваў. Мэты таварыства прадстаўляліся як антыперабудовачныя і нацыяналістычныя, а прапанова стварыць Народны фронт для падтрымкі перабудовы ў рэспубліцы была ацэнена ўладамі як імкненне да стварэння ўнутранай апазіцыі і адарвання Беларусі ад СССР, выгнання рускіх і т.д. Ніхто не хацеў выслухаць кіраўнікоў „Мартыралога", не даў магчымасці выступіць ім у друку.

Аднабаковая, поўнасцю інспіраваная кампанія, набыла характар ганенняў на нацыянальную інтэлігенцыю. Аб тым, як далёка зайшла справа дэзінфармацыі і дыскрэдытацыі толькі што створанага таварыства, сведчыць факт, што дочкі рэпрэсіраваных у 30-я гады дзяржаўных дзеячоў Беларусі А. Чарвякова і А. Галадзеда, аднагалосна выбраныя ганаровымі членамі „Мартыралога", праз некалькі дзён выступілі ў друку супраць таварыства з недарэчнымі абвінавачваннямі.

Апафеозам гэтай кампаніі былі драматычныя здарэнні ў нядзелю 30 кастрычніка. Некалькі дзён перад гэтым газета „Вячэрні Мінск" у скупой інфармацыі паведаміла, што правядзенне мітынга-рэквіема адклікаецца з прычыны святкавання 70 гадавіны камсамола, а таксама таму, што яшчэ не закончана газетай грамадскае абмеркаванне тэрміну святкавання Дзядоў (з дахрысціянскіх часоў адзначаецца яно ў Беларусі 30 кастрычніка).

Пасля поўдня ў нядзелю 30 кастрычніка ў бок Маскоўскіх могілак пайшлі масы людзей. Гарадская камунікацыя ў напрамку могілак была блакіравана, і людзі цэлымі сем'ямі, з дзецьмі на руках і ў калясках ішлі пехатой. Гэта шэсце каля могілак было затрымана суцэльнай сцяной міліцыі і войск унутранай службы, калонамі вадамётных машын і спецмашын для перавозкі арыштаваных. За шчыльнымі міліцэйскімі радамі відаць былі знаёмыя твары работнікаў райкомаў і гаркома партыі, іншае гарадское начальства. Палкоўнік міліцыі праз мегафон грозным голасам загадаў разыйсціся.

Людзей прыбывала штораз больш. Тады на маўклівы натоўп народу кінуліся людзі ў форме з дубінкамі і пачалі хапаць вядомых у рэспубліцы людзей — мастакоў і пісьменнікаў, выкладчыкаў вузаў, студэнтаў. Пускалі ім у твар слёзатачывы газ з аэразольных балончыкаў. Пачуліся ўзбураныя крыкі: „Сталіністы! Вандэя!" Людзі не разыходзіліся. Спецмашыны з закратаванымі вокнамі запаўняліся людзьмі і ад'язджалі. Сярод адвезеных былі мастакі М. Купава, А. Марачкін, І. Марачкін, журналісты В. Мартыненка, П. Маркаў, вучоны А. Тарасенка, выкладчык універсітэта А. Белы і многія іншыя. Адчулі дзеянне газу галоўны рэжысёр Тэатра імя Янкі Купалы В. Раеўскі, пісьменнік В. Якавенка, дзесяткі іншых. Карэспандэнтам рэспубліканскіх і цэнтральных газет сілай адбіралі фотаапаратуру і засвечвалі плёнкі.

Нейкі час людзі не маглі зразумець, што дзеецца, а зразумеўшы, бязладным натоўпам пайшлі ў бок Курапатаў. Там таксама была міліцыя, войска і пажарныя машыны. Пяцітысячная грамада павярнула з кальцавой дарогі ў чыстае поле і затрымалася на ўзгорку. Наперад выйшлі кіраўнікі „Мартыралога" — археолаг З. Пазняк, пісьменнік У. Арлоў. Каб бачыць прамаўляючых, людзі селі на мёрзлую зямлю, сталі на калені. Да прысутных звярнуўся У. Арлоў, расказаў аб значэнні гістарычнай памяці народа, аб ахвярах сталіншчыны, аб стратах Вялікай Айчыннай вайны. З. Пазняк, які паўгода таму назад адкрыў многатысячныя пахаванні ў Курапатах, прачытаў дэкларацыю таварыства. З вершамі аб ахвярах культу выступіла маладая паэтэса. І не паспеў чарговы аратар закончыць прамову, як на сабраўшыхся рынулі рады войск і міліцыі. Хутка ўдзельнікі мітынгу былі шчыльна акружаны, але ўсе далей сядзелі. Затым прагучэла каманда і войска ўрэзалася ў шчыльны натоўп. Пачуліся крыкі, плач. Седзячых людзей, жанчын і дзяўчат пачалі хапаць за рукі, за вопратку, зрываць з месц. Прагучэла „міласцівая" каманда падпалкоўніка міліцыі: „Детей не трогать!" І сапраўды, дзяцей не чапалі. Затое ўсім іншым хапіла. Калі натоўп быў рассечаны, а мітынг спынены, людзей сталі цясніць. Узяўшыся за рукі людзі сыходзілі з поля. Некаторым удалося вырвацца з акружэння і тады за імі кідаліся ўздагон каманды міліцыянераў і салдат. Уцекачоў даганялі і білі дубінкамі.

Нешта падобнае адбывалася і ў горадзе. Пасля таго, як асноўная маса людзей з могілак адправілася ў Курапаты, частка войск і міліцыі рушыла на гарадскія вуліцы, дзе працягвалася пагоня за адстаўшымі. Да цёмнай ночы ішло паляванне на ўдзельнікаў мітынга. Сотні людзей атрымалі ўдары дубінкамі, былі асеплены слёзатачывым газам. Вечарам арганізатары ганебнага пабоішча падводзілі вынікі.

Горад расхваляваўся. Назаўтра ў творчых асяроддзях адбыліся сходы, на якіх была дадзена адпаведная ацэнка здарэння. Партыйныя і савецкія гарадскія ўлады кінуліся тушыць ідэалагічны пажар своеасаблівым спосабам: узмацнілі націск на непакорных. Па тэлебачанні выступала начальства і апраўдвала сваё права на спыненне мітынгу. Але іх выступленні мала каму паказаліся пераканаўчымі, як і іх смехатвор-

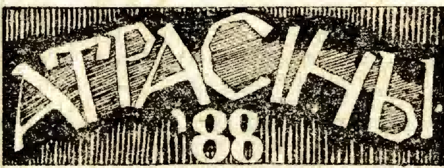
(Працяг на стар. 11)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Беластон. Сталы пункт атрасінаў — прамова Юркі Ляшчынскага.

БЕЛАСТОК

11-га лістапада, акурат у 70-ыя ўгодкі незалежнасці польскай дзяржавы, адбыліся ў Беластоку атрасіны беларускіх студэнтаў-першакурснікаў. Не зважаючы на даволі высокую цану ўступных білетаў (роўна 600 зл.), не ўсім іх хапіла. Тых, якім удалося дастаць білеты, чакала ў клубе „Гвінт“ невялікае расчараванне. Вось акурат у 8 гадзін, калі мела пачацца мерапрыемства, знікла святло ў невялікім квартале горада (усяго некалькі будынкаў), акурат там, дзе мелі быць атрасіны. Усе былі згодныя, што гэта была правакацыя. Каго і навошта? Каму залежала на тым, каб перашкодзіць беларускім студэнтам у правядзенні іхняга свята — пакуль што невядома. Атрасіны пачаліся са спазненнем: аж у 10 гадзін вечара.

Адбываліся яны пад лозунгам „2-ая Алімпіяда беларускіх студэнтаў“, бадай у гонар сёлеташняга Сеула. Традыцыйна складаліся яны з трох частак: 1) „уступны экзамен“, 2) прысяга, 3) танцавальная забава. У склад першай, дарэчы найважнейшай часткі, уваходзіла шмат розных, па сутнасці студэнцкіх выпрабаванняў. І тут патрэбныя былі не абы-якія здольнасці. Акрамя фізічных і псіхічных здольнасцей першакурснікі абавязаны былі таксама сёе-тое ведаць пра нашыя беларускія справы і галоўнае — выказацца веданнем роднай мовы. Хаця гэткі экзамен студэнцкага жыцця, якое іх чакае ў будучыні, не быў лёгкі, тым не менш справіліся даскананала. Ну, праўда, вялікую дапамогу атрасаным няслі вядучыя мерапрыемства: Юрка Каліна з філіяла ВУ і Бася Кучынская з Беластоцкай медыцынскай акадэміі, якія шчыра і на свой спосаб заахвочвалі да спаборніцтва. Затым перайшлі да прысягі. Яе зачытаў наш старэйшы крыху сябра Лёнік Тарасэвіч, а словы склаў вядомы літаратар Сакрат Яновіч. Першакурснікі прысягалі шанаваць родную мову, уключацца ў беларускі студэнцкі рух, здабываць свае веды на карысць свайго народу, і т.п. Пасля прысягі ўсе разам, недзе каля 500 асоб, гулялі да позняй ночы пад гукі адборнага аркестра з бельскай „Эльвы“. Сфінансаваць мерапрыемства атрасінаў дапамог студэнцкі хаўрус „Студэнт Сэрвіс“, які аплаціў залу.

Беласток. А потым былі танцы і пацехі.

ВАРШАВА

Роўна на тыдзень пазней, 18 лістапада, адбыліся атрасіны ў варшаўскім асяроддзі. Мерапрыемства адбылося ў студэнцкай сталоўцы Варшаўскага універсітэта. Праўда, не было яно аж так шматлюднае, як у Беластоку, але таксама мела свой каларыт, сваю непаўторную спецыфіку. Праграма атрасінаў у Варшаве была падобнай да тае ў Беластоку. Першакурснікі таксама мусілі прайсці свой выпрабавальны экзамен, які быў свайго роду публічнай ацэнкай усялякіх здольнасцяў іхных. Пасля гэтай часткі была прысяга, якую склаў адзін з арганізатараў Аляксандр Максымюк — цяперашні галоўны рэдактар „Сустрэч“. Думаю, што з увагі на непаўторнасць слоў прысягі і яе сур'ёзнасць варта прыгадаць яе поўнасцю:

„Свядомы цэлае свае адказнасці за будучае майго народу, абяцаю:

— актыўна дзейнічаць у студэнцкім жыцці,
— карыстацца кожнаю нагодаю дзеля здзяйснення мэт, пастаўленых беларускім студэнцкім асяроддзем,
— пашыраць свае веды ў галінах беларускай гісторыі і культуры,
— сваёю асобай нясці між суродзічаў і чужакоў пашану для мае роднае мовы,
— даваць рэзкі адпор непрыхільнікам і ворагам беларускай справы.

Абяцаю перад вамі, сябры, і перад вамі, дастойныя госці. няўхільна здзяйсняць дадзенае тут слова на карысць беларускага студэнцкага руху.“

Пасля прысягі пачаліся танцы і пацехі ў рытм музыкі розных народаў. Арганізатарам атрасін была Рада культуры студэнтаў беларускай нацыянальнасці пры ЗСП, а мерапрыемства вялі студэнты другога курса ВУ — Крыся Гаўрылюк з нямецкай філалогіі і Андрэй Іванюк — з беларускай. Новым была продаж літаратуры, якая сваім зместам звязана з беларускай праблематыкай.

На мой густ, абодва мерапрыемствы былі даволі ўдалымі, хаця і тут і там былі недахопы. Пры нагодзе варшаўскіх атрасінаў нарадзілася думка, каб такія мерапрыемствы арганізаваць таксама ў іншых акадэмічных цэнтрах. Валодзя Пац даў прапанову, каб для ўсіх студэнтаў-першакурснікаў, якія не вучацца ў Беластоку і Варшаве, арганізаваць супольныя атрасіны ў Ольштыне. Ідэя вартая падтрымкі, бо часта спатыкаюцца на такіх мерапрыемствах студэнты з Лubліна, Ольштына, Гданьска, Лодзі, Торуня ці Кракава. А паколькі толькі ў Ольштыне існуе беларускае студэнцкае жыццё, прапанову трэба толькі прывітаць.

Юрка Ляшчынскі

БАС ЗАРЭГІСТРАВАНЫ!

Пасля шматлікіх намаганняў і апеляцыяў, рашэннем Грамадска-адміністрацыйнага аддзела Управы сталічнага горада Варшавы ад 29 лістапада 1988 г. зарэгістравана Беларускае аб'яднанне студэнтаў.

а) кветка,
б) форма практыкавання,
в) прыемны час з сябрамі-беларусамі,
г) вядомая танцавальная група,
д) усё гэта разам.

Правільны адказ: „усё гэта разам“. Названы імем кветкі палёў Беларусі танцавальны народны гурток „Васілёк“ дзейнічае ў штатах Нью-Йорк і Нью-Джэрсі“. Гэта цытата з лістоўкі, якую нехта ўціснуў мне ў далонь на першай маёй сустрэчы з „Васільком“. Лістоўка, вядома, на англійскай мове, бо ж большасць сяброў гуртка — гэта гэтак званая „беларуска-амерыканская моладзь“. Гэта для нас даволі дзіўнае, а нат крыху гумарыстычнае словаўтварэнне добра, аднак, перадае сутнасць справы. Выхаваныя ў амерыканскім грамадстве, але ў беларускіх сем'ях маладыя людзі — нашыя равеснікі. Між сабою гутараць па-англійску, або лепш сказаць — па-амерыканску. Я, вядома, мала што разумею з іх хуткай гамонкі, але для мяне ветліва знаходзіцца беларускае слова. „Як вы маецеся?“ (How are you?), „Я не магу цябе чуць“ (I can't heare you), „Я ніколі там не быў! (I've never been there) — моўная калька, да таго ж з выразным амерыканскім акцэнтам. І амерыканскай сімпатыяй і добразычлівасцю. „Okay“ — адказваю згодна з абавязваючай ідэалогіяй аптымізму, шчасця і прагрэсу.

Гурток вядзе Ала Орса. Чароўная, захапляючая сардэчна-ветлівымі паводзінамі і прыгажосцю. Поўная энергіі і радасці жыцця, якую ўмела перадае сваім вучням. Нашыя маці ў такім узросце наогул перастаюць спадзявацца чаго-небудзь ад жыцця, усю надзею ўскладаючы на дзяцей і ўнукаў, якія вырастаюць у бетонных кубіках гарадскіх блокаў.

„Лявоніха“, „Полька-Янка“, „Карагод“, „Мікіта“ ідуць адзін за адным народныя танцы. Танцуюць старанна, ахвярна прытупваючы, калі трэба, абцасамі аб падлогу. Рыхтуюцца да выступлення ў нью-йоркскім Лінкольн Цэнтэр, дзе будзе праводзіцца славянскі фестываль.

Прыгожыя дзяўчаты, упэўненыя хлопцы. Наштодзень слухаюць іншую музыку. Немагчыма ехаць машынай без уключанага радыё. На радыёхвалях недзе 180 праграмаў. Звычайна выбіраюць праграмы з рок-музыкай.

(Працяг на стар. 4)

ДЗЕЛАВАЯ ДРУЖБА

Расшыраюцца сувязі паміж работнікамі розных галін прамысловасці і культуры Гродзенскай вобласці і Беластоцкага ваяводства.

У пачатку лістапада ў Беластоку гасцілі кінематаграфісты з Гродна. Прыехалі: генеральны дырэктар кінематаграфіі Гродзенскай вобласці Аляксандр Драка, яго намеснік Васіль Нагорны, дырэктар кінасеткі горада Гродна Валянцін Фідэльскі. Прысутнічалі яны пры ўскладанні вянкоў ля помніка Удзячнасці савецкім салдатам, бралі ўдзел у святкаванні на Беласточчыне 71-ай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. А 10-га лістапада гэтага года адбылося падпісанне дагавору аб супрацоўніцтве і культурным абмене паміж Гродзенскай кінематаграфіяй і Акруговай установай па распаўсюджванню фільмаў у Беластоку.

Ужо ў ліпені гэтага года, на свята Адраджэння Польшчы, кінематаграфія Гродзенскай вобласці арганізавала фестываль польскіх фільмаў. Было паказана 13 польскіх фільмаў, у тым ліку пяць дэманстравалася ў арыгінальнай польскай версіі. Фільмы дэманстраваліся ў Гродне, у Лідзе, у Навагрудку. Найбольш „ішлі" фільмы гістарычныя і аб каханні.

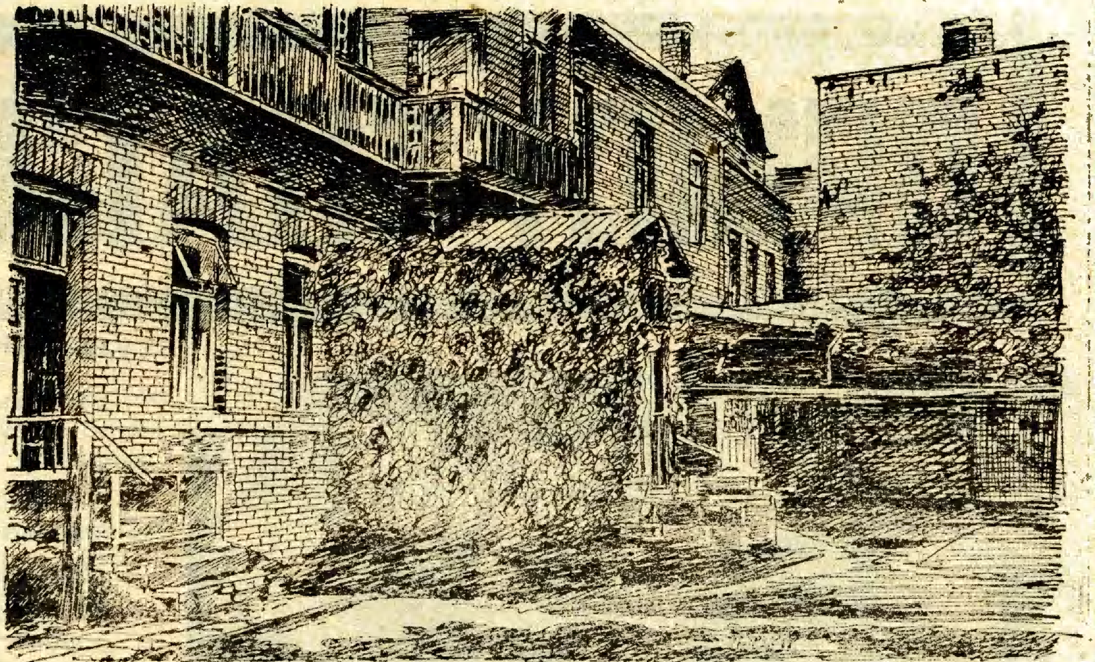
На сустрэчы ў Беластоцкай акруговай установе па распаўсюджванню фільмаў яе дырэктар Яўгеній Эйсмант сказаў: „Кантакты былі і раней, але найчасцей былі гэта кантакты дырэктараў. Цяпер нам хацелася б, каб былі гэта сустрэчы не толькі дырэктараў, а звычайныя сустрэчы ўсіх працаўнікоў кінематаграфіі, каб людзі яшчэ больш сталі блізкімі сабе".

І таму менавіта новае пагадненне, падпісанае прадстаўнікамі кінематаграфіі Гродна і Беластока, прадугледжвае абмен дэлегацыямі працаўнікоў абодвух бакоў, удзел іх у арганізаванні фестываляў і тыдняў фільма; абмен вопытам працаўнікоў кінематаграфіі; арганізаванне штогод на тэрыторыі Гродзенскай вобласці Дзён польскага фільма і Дзён беларускага фільма ў Беластоцкім ваяводстве; навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва ў галіне павышэння якасці фільмовых паказаў, тэхнічнай абслугі і рамонту кінатэхнічнага абсталявання, вырабу мэблі для глядзельных залаў і нестандартнага абсталявання; штогадовыя сустрэчы кіраўнікоў кінематаграфіі дзеля планавання супрацоўніцтва і абмену. Прадугледжваюцца таксама шматлікія экскурсіі працаўнікоў кінематаграфіі. Адным словам, цяперашняе супрацоўніцтва можна было б назваць дзелавой дружбай.

Дэлегацыя гродзенскіх кінематаграфістаў прыняла ўдзел у адкрыцці Дзён савецкіх фільмаў у Беластоку, якія пачаліся 7 лістапада 1988 года фільмам „Заўтра была вайна".

Ада Чачуга

Свойскія малюнкі

Стары Беласток вул. Батанічная. Мал. У. Петрука.

(Працяг са стар. 3)

ШТО ТАКОЕ ВАСІЛЁК?

Некаторыя прыязджаюць на рэпетыцыі з Нью-Джэрсі. Кожны тыдзень 50 міляў (амаль 90 км) туды і назад. У Амерыцы гэта не лічыцца вельмі далёка.

Паўлік Рамано мае на сваёй машыне дошку, на якой замест звычайнага рэгістрацыйнага нумара красуецца надпіс: Vasilok (у Амерыцы, заплаціўшы адпаведную суму грошай, можна мець любую рэгістрацыйную дошку). Ёсць алоўкі з надпісам „Васілёк", торбы, кашулі. Танцаваць у „Васільку" — гэта крыху так, як гуляць ва універсітэцкай камандзе бейсбол, або быць членам нейкага клуба. Ну, мо не зусім удалае параўнанне. Усё-такі ў рубрыцы „нацыянальнасць" стаіць у большасці „беларус". Без комплексаў. Наадварот, ёсць гордасць за сваё паходжанне. Тым болей, што і так усе амерыканцы, хацелася б дадаць. Як большасць амерыканцаў, рады і шчаслівы яны з жыцця ў гэтай прыгожай і вялікай краіне. Ад Беларусі хацелі б толькі, каб была крыху больш вядомая ў свеце, а так крыху клапатліва тлумачыць кожнаму скамплікаваныя трагедыі еўрапейскай гісторыі.

Рэпетыцыя канчаецца. Ала вяртаецца дахаты, а „Васілёк" у поўным складзе спыняецца ў піўным бары. Трэба мець „добры час". „Ну, ці вы маеце добры час?" — пытаюць, крыху надакучліва, па чарзе. Нягледзячы на больш-менш аднолькавы ўзрост звяртаюцца пераважна „вы". Гэта з увагі на скамплікаваную беларускую граматыку. Скажаш „ты" і ўжо трэба мяняць усе формы. Амерыканская непасрэднасць і адкрытасць. Даволі марнае піва і гучная, але добрая музыка. Усе падхопліваюць словы вядомай песні.

Пакідаем гамаплівы бар недзе каля трэцяй. Шмат людзей на тратуарах. Нью-Йорк жыве ўсю ноч. Імчымся шырокімі і простымі вуліцамі гэтай каменнай пустыні, уязджаем у тунелі, пералятаем жалезнымі мастамі. Машына, незалежна ад піва і „добрага часу", вядзецца ўпэўненай рукой. Раптам гвалтоўна спыняемся на мосце. Гэта дзеля мяне. „Глядзіце, Валік, ці не прыгожа! Перад намі, унізе, светлы Мідтаўн Мангатан". „Цудоўна! Надзвычайна!" — крычу ў адказ. Праз хвіліну зноў імчымся 70 міляў у гадзіну. Уціснуты ў куток спартовага „турбо", засынаю, закалыханы рытмам вялікага горада і пошумам успамінаў пра толькі што пакінуты край і людзей у ім.

Спецыяльна для „Прысутнасці"
з Нью-Йорка
ВАЛЯНЦІН СЕЛЬВЕСЮК

P.S. Летам наступнага года „Васілёк" плануе прыехаць на Беласточчыну.

ТЫНЕВІЧЫ З АРЭШКАВАМ СУСТРЭЛІСЯ...

„Ты цэнішся сваім маёнткам...", а „Іду я дадому, не плачу, што я маёнтку не маю", — горда заяўляе беларуская дзяўчына з Арэшкава, якая не хоча кахаць хлопца за яго маёнтак. Гэтую сваю новую песню заспявалі „Арэшкі" на вечары ў Тыневічах Вялікіх.

* * *

У першыя дзесяць дзён верасня бягучага года ў Гмінныя асяродкі культуры ў Нарве і Дубінах (у Дубінах мае сваю сядзібу ГОК на Гайнаўскую гміну) прыйшлі новыя дырэктары. Маладыя. Вядомыя ўжо сваёй актыўнасцю на культурнай ніве Гайнаўшчыны. У Нарве дырэктарам ГОКа стаў Ян Грынявіцкі (родам з Крыўца), а ў Дубінах — Людміла Кісляк (родам з Тапіла ў Белавежскай пушчы).

12 лістапада ў Тыневічах Вялікіх у прыгожым, перадавым на Беласточчыне клубе, якім даўно кіруе Соф'я Асташэўская, заслужаны культурны дзеяч, адбылася багатая вечарына — першы плён супрацоўніцтва ГОК-аў у Нарве і Дубінах. Энергічная, радасная Люся Кісляк з энтузіязмам гаварыла аб перспектывах гэтага супрацоўніцтва, якое заініцыяваў дырэктар Грынявіцкі з Нарвы.

Мастацкі беларускі калектыў „Тыневічанкі" цяпер адзіны ў Нараўскай гміне. Але гэта жывы народны арганізм, творчы і настаянна развіваючыся. З „Тыневічанкамі" асабіста дружу даволі даўно. Пару разоў было так, што я пабойвалася за цэласнасць тыневіцкага калектыву. Але перамагаў здаровы дух „Тыневічанак", іх непахісная любоў да роднага. Яны выходзілі з крызісных сітуацый як бы нанава народжаныя. У калектыў прыходзілі новыя людзі і праца ішла наперад.

Характэрнымі формамі дзейнасці „Тыневічанак" з'яўляецца спеў і кароткія фальклорныя беларускія сцэнкі, так як яны ў сапраўднасці калісь адбываліся, напрыклад, шырока вядомыя іхнія „Адведкі". Апошняя сустрэча з „Тыневічанкамі" — новы доказ іх працавітасці. Гэта тым больш важна, што дыр. Грынявіцкі з дапамогай тыневіцкага калектыву хоча актывізаваць культурную дзейнасць ва ўсёй гміне. Хоча, каб „Тыневічанкі" спявалі і паказвалі сваё майстэрства, каб мабілізавалі іншых ствараць культурныя факты ў сваёй мясцовасці. Кожны калектыў хоча выступаць як найбольш, ён для таго існуе. „Тыневічанкі" ахвотна паедуць, куды іх папросяць і пакажуць сябе — у гэтым я перакананa. Нам Янак Грынявіцкі сказаў, што ў бліжэйшы час плануе вечар „Тыневічанак" у Трасцяніцы. Вёска гэтая некалі была ажыўлена бурнай культурнай дзейнасцю, беларускай па зместу і мове, цяпер аднак занепалай. Дырэктар спадзяецца адрадзіць вялікія традыцыі.

Сустрэча ў тыневіцкім клубе была сустрэчай двух калектываў. Калектывам-госцем былі „Арэшкі" — жаночы народны беларускі калектыў з Арэшкава ў Белавежскай пушчы. „Арэшкі", будучы абсалютна аматарскім калектывам (у іх нават музыканта ніколі не было), таксама перажылі перыяд маўчання. Але калі зноў выстартавалі, дык адразу на першыя месцы — і ў конкурсе калядная песні, і ў конкурсе беларускай песні. Цяпер знайшлі хадатая і прыяцеля ў асобе дырэктара ГОКа — Люсі Кісляк, якая гадзінны канцэрт „Арэшкаў" у Тыневічах асабіста вяла па-беларуску!

Як „Арэшкі", так і „Тыневічанкі" спяваюць і ставяць сцэнкі. Дзве міні-сцэнкі — імправізацыі на тэму суседскага сужыцця „Арэшкі" паказалі ў Тыневічах. І калі адна з жанчын у спрэчцы за курыцу ці мужа другую схапіла за валасы (Надзя—Таню), то перапоўненая зала тыневіцкага клуба ахнула і праз хвіліну разрагаталася. Так было гэта зроблена натуральна і ўдачна, хоць вясковыя жанчыны з Арэшкава і блізка не бачылі тэатральнай школы.

Падабенстваў паміж Арэшкавам і Тыневічамі больш і ўсе яны маюць крыніцы ў нашай нацыянальнай народнай традыцыі і культуры, з якой калектывы чэрпаюць сваю творчасць.

Прыпомнім умовы, у якіх працуе калектыў „Арэшкі". Без музыканта, без інструктара. Цяпер моцна спадзяюцца на Сцяпана Копу, што ім паможа, пад-

ВЫХАД НА ШЫРЫНЮ

(Працяг са стар. 1)

боку аддзела ў гэтым напрамку, не выйшла. Была створана група навучання ў беларускім клубе і працавала яна да рамонту будынка. Справу навучання беларускай мове аддзел ставіць як першарадную, аднак многа тут залежыць ад бацькоў, ад беларусаў горада, як яны гэта зразумеюць, як гэту ідэю ўспрымуць і падтрымаюць.

Актыў аддзела хоча абсталяваць па-беларуску клуб на вул. Варшаўскай 11. Адкрыць мінікафэ, прыдбаць магнітафон, каб можна было слухаць беларускія песні, парабіць вітрыны для розных выставак, арганізаваць выстаўкі народнай вышыўкі, ткацтва, мастацкія выстаўкі, кніжныя, фотавыстаўкі і гэтак далей. Намераны ўводзіць і праводзіць розныя формы гістарычнай адукацыі ўсіх членаў і ўсіх ахвотных. Адна з такіх форм ужо дзейнічае ў клубе, гэта народны беларускі універсітэт для студэнтаў і моладзі. Ідзе падрыхтоўка па стварэнню танцавальнага і эстраднага калектываў. Танцавальны згадзіўся весці Янка Крупа. Адносна ж эстраднага — актыў просіць зацікаўленых музыкантаў прыходзіць і агранізавацца пры клубе на вул. Варшаўскай 11. Хоча аддзел і яго калектыў увайсці ў кантакт з рэстаранам „Гродна“, каб беларускія артысты маглі там выступаць. Можа нават у будучым будуць у „Гродне“ цэлыя беларускія вечары. Для дзяцей пачаў працаваць музычны гурток, з якога выйдуць музыканты для патрэб беларускіх калектываў. Плануецца таксама раз у месяц рабіць для дзяцей спецыяльныя вечарыны. Ёсць цвёрды намер адкрыць бібліятэку і чытальню ў клубе. Гэтую патрэбу асабліва падкрэсліває Тамара Цыунчык — чалавек вельмі начытаны.

У маіх размоўцаў адчуваецца дэтэрмінізм: трэба ісці смялей, шырэй на фабрыкі і ўстановы, да моладзі. „Калі людзі будуць бачыць, што мы выходзім смела ў горад і нічога не баімся, то і самі смялей пачнуць прыходзіць у Таварыства, уключацца ў працу аддзела“, — гаворыць Валянціна Ласкевіч.

Вера Валкавыцкая
Фота Я. Чэрнякевіч

МНОГАЕ, БРАТОК, ГУБЛЯЕШ, КАЛІ „НІВУ“ НЕ ЧЫТАЕШ!

кажа і параіць. Жанчыны жывуць у шырока раскінутай па пушчанскіх гаях вёсцы — аж на 6 ці 7 каленіях. Збіраюцца кожны тыдзень, ідучы па 4 кіламетры. Калектыўна ажыўляюць даўнія песні, даўнія карціны жыцця, у якіх выяўляецца наша супольная і нашых дзеяў працягласць на гэтых землях. Такія калектывы як з Арэшкава і Тыневіч, трэба цаніць, глыбока паважаць. Іх роля ў развіцці рэгіёна, у прапагандаванні беларускай спадчыны вельмі вялікая. А вось такое супрацоўніцтва і абмен вопытам, якое запланавалі ГОКі ў Нарве і Дубінах, варты падтрымкі.

Дырэктар Людміла заявіла, што цяпер падобная сустрэча за імі, за Арэшкавам, — яны прымуць тыневіцкіх гасцей, якія выступяць са сваім канцэртам у вёсцы. А канцэрты на нашых вёсках патрэбны. Родная песня прыцягвае людзей, аб чым у Тыневічах сведчыла поўная зала слухачоў. Пасля „Арэшкаў“ выступілі з 4 песнямі самі „Тыневічанкі“. А потым запрошаны ГОКам у Нарве вядомы пісьменнік Аляксандр Амільяновіч коратка расказаў пра сваю творчасць, у якой вялікая частка прыналежыць беларускай ваеннай і партызанскай праблематыцы Беласточчыны і ў далейшым паказваў цікавыя каляровыя фота з яго апошняй пабыўкі ў Бразіліі. А. Амільяновіч — аўтар 24 кніжак. Ён паінфармаваў слухачоў, што ў друку знаходзіцца другая частка яго кніжкі „Дух Белавежы“, якая называецца „Дух помсты“ і расказвае пра далейшыя прыгоды галоўнага героя — савецкага разведчыка ў варожым германскім штабе.

Тыневіцкае мерапрыемства закончылася супольнай гасцінай, якую „Тыневічанкі“ наладзілі ў хаце аднаго гаспадара. Чаго там на сталах не было! Але найсмачнейшыя былі таўканіца і свойскі хлеб, свежы, пухкі.

На заканчэнне хачу сказаць, што ў сустрэчы калектываў прынялі ўдзел прадстаўнікі гмінных улад з Гайнаўкі і Нарвы. Гэта доказ, што гмінныя ўлады падтрымліваюць культурнае развіццё на сваёй тэрыторыі і ўдзяляюць гэтай справе належнае месца, так як і справе эканамічнага ці іншага развіцця. Культура, асабліва, калі яна выцякае з народных нетраў, з багатых нашых крыніц, можа і павінна быць важкім фактарам агульнага развіцця гміны, аб чым так цёпла і пераканаўча гаварыла на сустрэчы Мар'я Аверчук, шматгадовы сакратар гміны ў Нарве, чалавек глыбока свядомы нацыянальнай спецыфікі гміны, прыяцель калектыву „Тыневічанкі“.

Калі познім вечарам мы з Алесем Амільяновічам з жалем пакідалі гасцінную вёску, Валя Леўчук і Валя Франкоўская вельмі старым беларускім звычаем абдарылі нас на дарогу паўбуханкамі хлеба, дакладаючы, ужо зусім па-сучаснаму, па куску торта з кветкай ружы, які ў форме вялікай разложанай кнігі спяклі і прывезлі на супольны стол жанчыны з Арэшкава.

Дзякуючы за хлеб, дзякуем арганізатарам і ўдзельнікам вечарыны ў Тыневічах за духоўную беларускую страву — багатую і здаровую.

Вера Валкавыцкая

САКРАТ ЯНОВІЧ
У БЕЛАРУСКАЙ КАНАДЗЕ: ДАЛЕЙ

(6)

З Наталляй Арсенневай, найпершай дамай беларускай паэзіі. З жанчынай-легендай. Аднае „Малітвы“ было б дастаткова, каб не меў права прамаўчаць яе аўтарку сяк-так культурны гісторык прыгожага пісьменства. Трымаю ў руках салідна аформлены выбар — „Між берагамі“, выдадзены „коштам папярэдняе падпіскі й грамадскай ахвярнасці“. Шмат карэктарскіх памылак, нарэкае паэтка. Дзевяцьсот трэцяга года нараджэння, захоўвае яна здзіўляюча дакладную памяць і жвавасць. — Гэта таму, што я непаспешліва жыла, — кажа з адчувальным рускім акцэнтам. Паўспамінала работу ў рэдакцыі ў Беластоку ў сорак першым, пры савецкай уладзе. Рабіла як рэдактар-стыліст, апрацоўвала пісьмы чытачоў. Каб выйсці ў журналісты, дабілася камандзіроўкі для напісання рэпартажыка. З Васількова, з сірацінца? І раптам — вайна, немцы. Пешкі, Наталка, аж пад Маладэчна (да дзяцей і сваіх). Падбілася, але мела гартунак, пабыўшы ў казахстанскай ссылцы, з якой выратавалі яе Янка Купала і Максім Танк. Нялёгка ім было, відаць, вырваць з пекла ГУЛАГа гэтую жонку санацыйнага капітана. Нічога з тых захадаў не выйшла б, калі б уся справа разыгрывалася за звычайную гаспадыню, а не за выдатную пісьменніцу. І калі б энкавэдзісты змаглі прышыць ёй нешта сур'ёзнейшае, чымсьці голы факт замужжа за „контрыкам“. Праўда, бацька хадзіў у царскіх чыноўніках, і нарадзілася не ў Вільні, як нанісана ў паперах, а ў Баку, і гены Міхаіла Лермантава ў яе крыві (складаная генеалогія). І маючы рускае выхаванне, вырасла насуперак, на беларуску. Следчыя, аднак, неглыбока капалі. Паганяў іх, бы каня з горкі, канвеер сталінскіх рэпрэсій.

Прабыла чатыры гады ў Яраслаўлі, у „бежанстве“, у тым самым горадзе, што на Волзе, у якім узгадоўваўся і самотна выспяваў геній Максіма Багдановіча. Яшчэ і чуць не чула пра яго. І не ўяўлялася ёй, што хуткі той час, калі з'явіцца заходнебеларускай гімназісткай. А велікан Белай Русі, Максім Гарэцкі, адкрые ды абвесціць яе талент. Гэта экскурс у найдалёкае мінулае. Тым часам на дварэ восемдзесят восьмы, пятага верасня (учора пачаўся для мяне пяцьдзесят трэці і мае пільныя чытачы ў Таронта праспявалі „Сто год“).

Выпаў у гэты дзень, у паняздзелак, блаславёны збег акалічнасцяў мне, ці не ўнуку ейнага пакалення пачынальнікаў і змагароў, асабіста пазнаёміцца з ёю, з Наталляй Арсенневай. Недзе ў ціхім закутку другога канца свету, у прыазёрным Бэры з негаманлівымі рыбалоўцамі над вудамі. Не з парожнім я, а з добраю навіною: не забылі пра яе на Бацькаўшчыне, будуць друкаваць; у беластоцкім універсітэце перакладаюць на польскую мову, вывучаюць.

Гэта самагубства забіваць культуру, бо забіваючы яе — забіваеш самога сябе, пераўтвараешся ў нечалавека. Даўнымдаўно павінна зрабіцца банальнай гэтая ісціна. На жаль, яе важкасць не паменшала хаця б да ўзроўню сентыментальнасці. Б'юць у хамут! — Іду ўзлескам, як і ў нас заваленым сухападам. Цераз сцежку перабегла чорная, бы кот, вавёрка (рыжыя толькі хвасты ў шэрых, якіх менш). Зрэдку знаходжу рыжыкі — і мухамор'е. Рэчка гнеўлівa скача паўз бярвенні буралому, быццам у каўбойскім кінафільме. Пуста і безгалоса. Паміраюць некаторыя пароды соснаў. Ад невядомых хваробаў. Паветра атрутнае, хоць і забаронена спальваць каменны вугаль, нізкіх гатункаў бензін. Міжкантынентальная цыркуляцыя атмасферы так адбываецца, што будзь ты сабе, Канада, чысцюткая, бы шпітальная палата, дык усё роўна не абаронішся перад шкоднымі ападкамі, якія штосекунду мільёнамі тонаў выкідваюць у паднебныя вышыні краіны з устарэлымі фабрыкамі. Адзін польскі Шлёнск начоўп шведам столькі бяды, што тыя просяцца — урэшце — бясплатна прыняць ад іх прамысловыя фільтры. Усе залежаць ад усіх. Экалагічныя праблемы — пасталінны параграф перамоваў паміж палітыкамі. Пагрозу ракетнай бойні змяніць індустрыяльнае безгалоўе, як, прыкладам кажучы, у Чарнобылі. Перш, аднак, душылі культуру. Цяпер заядаюць нас мутантства, манкуртызм; адукацыя без маральнасці (адукаванщчына). Недалёкасць думак і мэт. Філасофія жывата.

Каторагасьці прадвесня Джон Стэнлі завітаў у маю беластоцкую кватэру. Напамагаўся тады яму ў куплі беларускіх кніжак у бібліятэку ягонага універсітэта. Ну і нанёс я рэвізіт Джону: — Як маешся? — запытаў ён для прывету. Любіць палітыкаваць. Якасць досыць рэдкая ў дзяржаве, жыццёвыя турботы ў якой здаюцца нам проста распусна надуманымі. За што тут змагацца?! — Капіталізм вельмі добры дзеля прадуктыўнасці, — заўважае, спрытна зрэзаўшы нажом верх яйка ў снеданне. — Але бяздарны ў выпрацоўцы па-людску сацыяльнай праграмы. Канада — у значнай меры — крочыць шляхам якраз сацыял-дэмакратыі. Гэта засцерагае яе ад ненаеднага даходамі амерыканізму або — актуальней — японізму з аднаго боку, і — з другога — наіўнай рамантыкі „рэальнага сацыялізму“, якая цягне ў тэхналагічную адсталасць, усенародны маразм, упадак.

Вырашае сістэма. Мы, славяне, пакідаем шалапутства, калі запрагаемся ў логіку і сэнс. Цалкавітая адсутнасць галоты ў заходніх калоніях беларусаў.

(Працяг будзе)

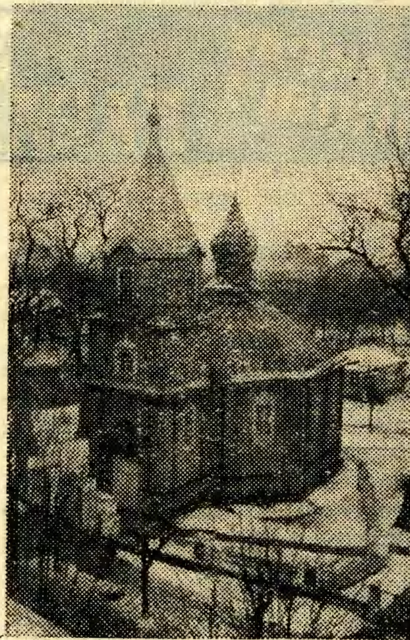
Помнікі культуры
Помнікі культуры

Царква св. Міхаіла ў Бельску. Іканастасы

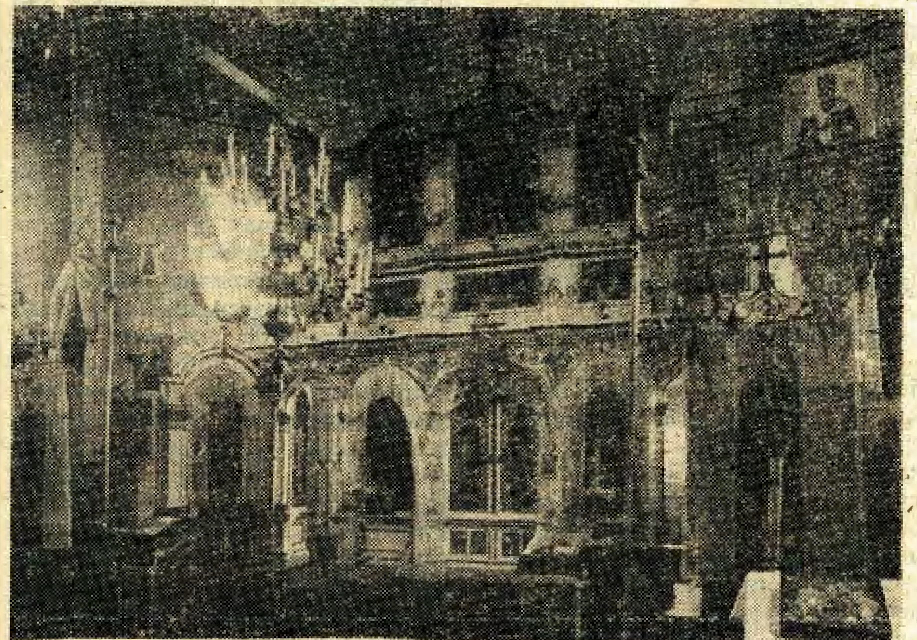
Галоўны іканастас царквы. Царква св. Міхаіла ў Бельску была пабудавана ў 1789 годзе. На 200-гадовы юбілей яна прыгожа разбудавана і ў алтарнай частцы павялічана. Папярэдняя разбудова была ў 1914 годзе. Дабудавана была тады званіца.

Ужо з самага пачатку царква мела тры іканастасы — галоўны і два бакавыя. Маляваць іконы знайшлі мастака ў Пецярбурзе па прозвішчу М. М. Надзежын. Ён абавязаўся намаляваць 20 іконаў на суму 400 рублёў, у тым ліку 6 малых ікон — для райскіх варот. Некаторыя з іх былі копіямі ікон з пецярбургскіх цэркваў

29 жніўня 1875 г. адбылося ўрачыстае пасвячэнне новага галоўнага іканастаса. Так паўставаў прыгожы 3-ярусны іканастас, які аздабляе царкву св. Міхаіла ў Бельску па сённяшні дзень.

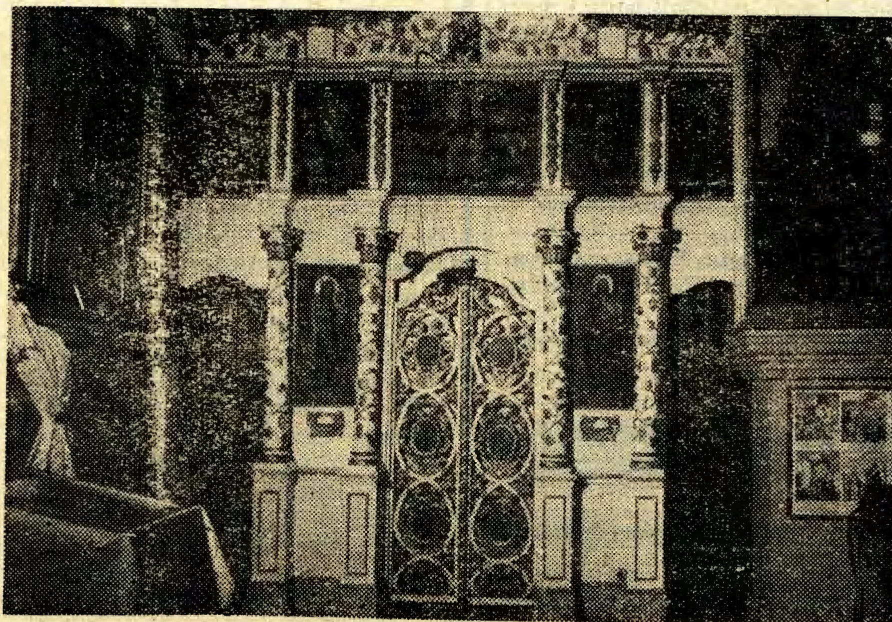

Царква св. Міхаіла ў Бельску перад разбудовай алтарнай часткі.

Від на галоўны іканастас.

Іканастас бакавы правы. Дрэва. Маляваны ў стылі барока-класіцыстычным, пасля 1789 г., перамаляваны каля 1914 г. Архітэктурны, двухпавярховы, на высокім цокале. Цокал з чатырма прамавугольнікамі, размешчанымі перад пярэдняй сцяной іканастаса і ўпрыгожанымі філёнгай. Першы паверх вызначаны трыма восямі. Сярэднюю вось прадстаўляюць райскія вароты, бакавыя — дыяканскія вароты. Вертыкальны падзел першага паверха адзначаны 4 слупкамі, упрыгожанымі пераплётам галінак і вінаградны гронкамі, капітэлямі з валют і лісцяў аканту. Гарызантальную лінію складае прафіляваны карніз, які з'яўляецца асновай другога паверха.

Іканастас бакавы левы.

Другі паверх дзеляць вертыкальна 4 пілястры з гірляндамі, утвараючы 5 палосаў з іконамі. Цэласць замыкае прафіляваны карніз, на якім звянчэнне з нерэгулярнай лініі, якая звужаецца бліжэй да бакоў іканастаса. Упрыгожваецца звянчэнне расліннымі галінамі з лісцём і з вінаграднымі гронкамі, у якіх — Чаша і Евангелле. Іканастас маляваны маслам, белым колерам, на дошцы залатога колеру.

Іканастас бакавы левы. Дрэва маляванае і залочанае ў стылі барока-класіцыстычным, пасля 1789 года, памер 335×353 см., перамаляваны каля 1914 г.

Шляхам гадоў

„Князь Скиргайло чудный и добрый...“

Спаборніцтва паміж каралеўскім намеснікам, князем віленскім Вітаўтам і вялікім князем рускім Скіргайлам за апанаванне Вялікага княства Літоўскага разгортвалася выразна не на карысць Скіргайлы. Проста Вітаўт перавышаў свайго саперніка незвычайнымі дыпламатычнымі здольнасцямі, непахіснасцю ў імкненні да вызначанай мэты і незвычайнай бязлітаснасцю, ад якой людзі жахаліся нават у тадышнія жорсткія часы. Добра ведаючы пра мяккасардэчнасць свайго стрыечнага брата, ягоную даверлівасць і пачцівасць, бяздушны Кейстутавіч крок за крокам падпарадкоўваў яго сваёй волі, а прытым прыкрываўся каралеўскім Ягайлавым ды вялікакняскім Скіргайлавым аўтарытэтам, калі прыводзіў у сваё паслушэнства якога-небудзь непакорлівага Альгердавіча. Ці гэтага не разумелі Альгердавічы, а разам з імі таксама кароль Ягайла? Разумелі і то дасканала. Добра ведалі пра тое нават летапісцы, калі, напрыклад, аўтар „Хронікі літоўскай і жамойцкай“ заўважаў, што Вітаўт „... рыхтаваў сабе панаванне самаўладнае ў Літве і у Русі...“ Але што ж мог учыніць Ягайла, калі ў Кракаве фактычным каралём была Ядвіга, ён жа — усяго толькі каранаваным яе мужам... Так, так, пра тое згодна цвярдзяць у адзін голас усе сур'ёзныя польскія гісторыкі. А каралева Ядвіга адкрыта пагарджала ўсімі Альгердавічамі, нягледзячы нават на іхнюю шчырую адданасць ёй, выраз якой давалі ў вернападданчых граматах і асабістых паклонах. Адзін толькі Вітаўт, відаць, не без уздзеяння кракаўскага акружэння, карыстаўся ў яе бязмежнай даверанасцю і пашанай.

Праўда, Ягайла не паддаваўся, каб яго абмежавалі да ролі сённяшняга венцаноснага мужа каралевы Вялікай Брытаніі, і паступова перайма ад жонкі фактычныя каралеўскія правы, аднак паўнапраўным каралём ён стаў толькі ў 1399 годзе, г.зн. пасля смерці каралевы Ядвігі. Нягледзячы на ўсе гэтыя надта ж складаныя абставіны, Ягайла спрабаваў патаемна ад каралевы дапамагаць родным братам, або прынамсі аблягчаць іхні лёс.

Тым часам становішча Скіргайлы было ненармальнае: нібыта званне ў яго было надта ж гучнае — вялікі князь рускі, але ўладанняў тых, што кот наплакаў ды і адлеглых адно ад другога па 300—500 міляў, а сталіца аж у Троках! На яго намаганні і, мабыць, дзякуючы захадам Ягайлы, Вітаўт вымушаны быў нейкім чынам „упарадкаваць“ гэтую справу. А як ён вырашыў яе, даволі падрабязна і, мабыць, блізка праўдзе паведамляе „Хроніка літоўская і жамойцкая“.

„Потым (гэта значыць пасля здабыцця Віцебска і расправы над юным Свідрыгайлам — М.Г.) Вітаўт... выправіў пасланцоў да Уладзіміра Альгердавіча, князя кіеўскага, каб паслушэнства, прысягу ў падданстве і пакорлівасці склаў яму. Уладзімір жа, сам валодаючы вольным удзелам, незалежным Кіеўскім княствам бацькі свайго Альгерда, не хацеў прысягі, падданства ні пакорлівасці яму складаць, але задумаў абараняцца і несправядлівы гвалт, як толькі зможа, моцнай абаронай адбіць“.

Аднак, відаць, князь Уладзімір не належаў ні да выдатных военачальнікаў, ні да празорлівых дыпламатаў і не патрапіў наладзіць належнай абароны ды забяспечыць падтрымкай суседзяў. Трагічны лёс ягоных братоў Дзімітра-Карыбута і Льва-Свідрыгайлы, як бачна, нічаму яго не навучыў.

„Потым, — як паведамляе тая ж „Хроніка“, — Вітаўт са Скіргайлам на пачатку вясны (1395 года — М.Г.) Оўруч і Жытамір, замкі яго (г.зн. пагранічныя крэпасці князя Уладзіміра) і кіеўскія прыгарады сілаю захапілі, якія Вітаўт зараз жа аддаў Скіргайлу. Сам жа з войскам на Кіеў пайшоў.

Уладзімір таксама падрыхтаваўся супраць яго з войскам. Аднак калі абглядзеў сам сябе (мабыць, слабую сваю армію — М.Г.) дабравольна прыйшоў да Вітаўта. Вітаўт прыняў яго і, узяў ад яго Кіеў і зараз Скіргайлу, Уладзімірава брата, паставіў на кіеўскага князя і аддаў у яго ўладанне (Кіеў — М.Г.) з усімі прыгарадамі. Уладзіміру ж у замену замак Капыль з вялікімі ўладаннямі яго (даў). Скіргайла, ... стаўшы дзякуючы Вітаўту князем кіеўскім, рушыў з войскам на Канеў, Чаркасы і Звянігарад — крэпасці, якіх Уладзімір не хацеў аддаць ні Вітаўту, ні Скіргайлу. Аднак Скіргайла, ваенную сілаю іх апанаваўшы, заняў“.

Такім чынам ва ўладанні

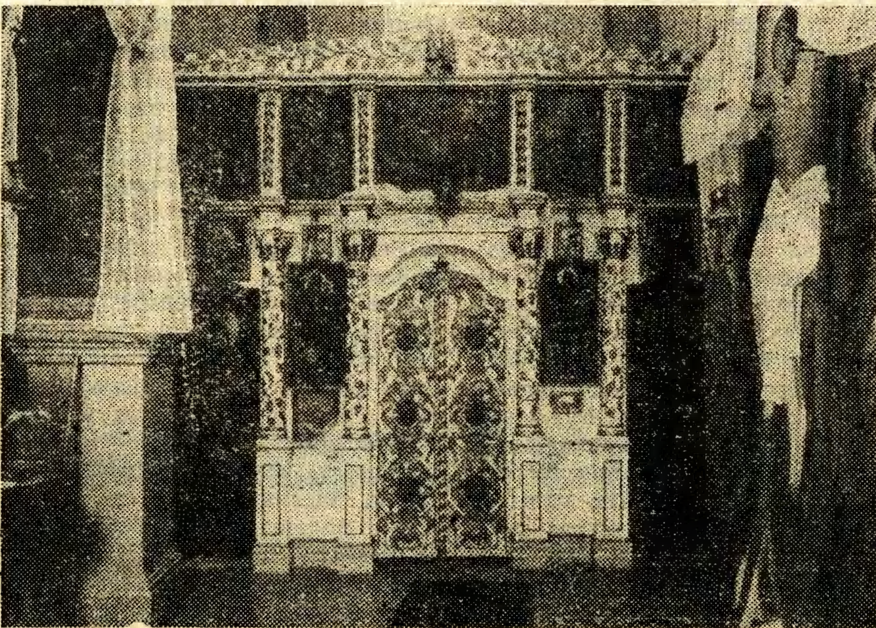
Архітэктурны, двухпавярховы, на высокім цокале. Цокал у форме 4 прамавугольнікаў, якія ўстаноўлены перад пярэдняй часткай іканастаса і абазначаны панеллю (філёнгай). Першы паверх вызначаны трыма восямі. Сярэдняя вось — гэта царскія вароты, бакавыя — дыяканскія вароты. Перпендыкулярны падзел першага паверха абазначаны 4 маленькімі калонкамі (слупкамі), упрыгожанымі пераплётамі галінак з вінаграднымі гронкамі, з капітэлямі з валют і лісцяў аканту.

Іконы першага паверха ад левага боку: св. прарок Аарон, Божа Маці з Дзіцяткам, Благавешчанне Божай Маці, 4 евангелісты ў медальёнах на царскіх варотах, Хрыстос блаславяе.

Гарызантальную лінію другога паверха (яруса), якую перпендыкулярна раздзяляюць 4 пілястры з гірляндамі, утвараюць 5 паверхняў (зон) з іконамі. З левага боку: Раджджаство Хрыста, Уваскрасенне Хрыста, Хрыстос на троне, Малітва аб Чашы, Праабражэнне. Цэласць іканастаса замыкае прафіляваны карніз, на якім змацаванне з нерэгулярнай лініі, якая звужаецца бліжэй да бакоў. Змацаванне ўпрыгожана раслліннымі галінкамі з лісцём і з вінаграднымі гронкамі. Пасярэдзіне — стылізаваная кветка з лісцём і валютамі, па баках — гладкія абмаляваныя таблічкі.

(Апрацоўка паводле: Бюро доследаў і дакументацыі помнікаў культуры ў Беластоку).

Р.С.

Іканастас бакавы правы.

ГАЛАСЫ З'ЕЗДА

Янка Мордань з Бельска-Падляшскага сцвердзіў, што ўжо шмат гадоў БГКТ мае ў беларускім асяроддзі дрэнную рэпутацыю. На думку дэлегата, дзеячы на беларускай асветніцка-культурнай ніве атрымліваюць большую дапамогу ад іншых устаноў, чым ад ГП БГКТ. Шмат якіх членаў галоўных улад Таварыства дзейнасць для беларускай справы мала цікавіць. Галоўнае праўленне вядзе кепскую палітыку адносна штатных працоўнікоў. Добрыя працаўнікі наогул вельмі хутка пакідаюць працу ў Таварыстве, бо не знаходзяць тут магчымасцей для развіцця сваёй ініцыятывы. З увагі на сціплыя фінансавыя сродкі, нельга прымаць на работу людзей, якія працуюць кепска або ўвогуле не працуюць. А і такое здаралася.

Я. Мордань крытычна паставіўся да рэалізацыі пастаноў X З'езда БГКТ. Звярнуў увагу, што ў гэтым годзе не адбыўся запланаваны чытальніцкі конкурс. БГКТ наогул дрэнна выкарыстоўвае беларускую савецкую прэсу.

Янка Рошчанка, вучань Бельскага беларускага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча, звярнуў увагу на праблемы, якія хвалююць беларускую моладзь. Прапанаваў арганізаваць грамадскае навучанне беларускай мовы ў памяшканнях, якімі распараджаецца БГКТ. Моладзь кепска ведае гісторыю Беларусі, не хапае патрэбных дзеля гэтага кніжак і матэрыялаў. Звярнуўся з заклікам да беларускіх гісторыкаў, каб апрацавалі некаторыя пытанні па гісторыі Беларусі, хаця б у форме скрыпту. У адрас „Нівы" даў прапанову ўвесці вучнёўскую старонку, нешта накшталт студэнцкай „Прысутнасці". Звярнуў увагу, што ў беларускай радыёперадачы амаль зусім не закранаюцца праблемы моладзі. Ды і самое БГКТ не мела дагэтуль надта вялікай ахвоты, каб уключыць моладзь у свае рады.

Васіль Ляшчынскі з Бельска-Падляшскага, дырэктар пачатковай школы № 3, паставіў сваю школу як прыклад неблагога вырашэння навучання беларускай мовы ў горадзе. Калі б у Гайнаўцы, ці ў іншым горадзе існавала школа, якая запісвае дзяцей без так званай „раёнізацыі", тады б справа з беларускай мовай выглядала намнога лепш.

Адносна БГКТ дэлегат зрабіў закід, што на працягу цэлага свайго існавання Таварыства не апрацавала праграмы выхавання беларускай моладзі ў школах. Конкурсы, агляды аматарскага руху, песенныя агляды — гэта мала. Патрэбна праграма патрыятычнага выхавання моладзі.

Пад канец В. Ляшчынскі закрануў справу фінансавых сродкаў на дзейнасць Таварыства. Сказаў, што грошы знайшліся б, калі б аддзелы БГКТ мелі магчымасць весці гаспадарчую дзейнасць і мець уласныя рахункі ў банку. Проста ў рукі ніхто грошай не дасць. Трэба мець фармальныя забеспячэнні пераказу фінансавых сродкаў.

Сцяпан Копа з Беластока сваё выступленне прысвяціў праблеме музычнага аматарскага руху пры БГКТ. Канцэрты беларускай песні фактычна павінны стаць святам усіх беларусаў. Дагэтуль матэрыяльнае забяспе-

(Працяг на стар. 11)

Скіргайлы апынуўся немалы абшар і, мабыць, яго патайная надзея стаць фактычным вялікім князем рускім пачала набываць рэальную форму. У яго руках апынуўся Кіеў, услаўленая сталіца колішніх вялікіх князёў рускіх. Мабыць, князь Іван-Скіргайла, сеўшы на пасадзе кіеўскім, і пачаў нейкія дзеянні ў напрамку стварэння Вялікага княства Рускага, якое ахапіла б усе ўсходнеславянскія, населеныя аднымі праваслаўнымі, землі Вялікага княства Літоўскага. Ды рабіў, відаць, гэта надта ж неасцярожна, або проста яго намеры здрадзіў нейкі ягоны паплечнік. А тых, хто зыркім і варожым вокам глядзеў на дзеянні вялікага князя рускага Івана-Скіргайлы, было многа. Перш за ўсё смяртэльным ворагам быў Вітаўт, які пад маркай каралеўскага намесніка ды пры неабмежаванай даверлівасці да яго каралевы Ядвігі патаемна, але вельмі энергічна і настойліва, будаваў з Вялікага княства Літоўскага сваю ўласную дзяржаву. Непрыхільна глядзелі на рэальную магчымасць паўстання Вялікага княства Рускага таксама кракаўскія вяльможы, бо гэта пагражала выхадам з-пад іх улады багатай Чырвонай Русі, насельніцтва якой ніколі не забывала пра сваю аднароднасць і аднавернасць з Усходняй Славяншчынай. Не жадаў моцнай хрысціянскай дзяржавы ля сваіх заходніх межаў і Крымскі хаганат. Крыва пазірала на магчымасць паўстання Вялікага княства Рускага таксама Княства Маскоўскае, якое пасля перамогі на Кулікавым Полі ў 1380 г. стала выношваць ціхую надзею на падпарадкаванне сваёй уладзе ўсяе Усходняй Славяншчыны. Заядлым ворагам Скіргайлы быў таксама яго выгнаны з Кіева брат Уладзімір. Так, ворагаў імкнення князя Івана-Скіргайлы да стварэння Вялікага княства Рускага было шмат. Аднак быў у яго адзінадзіны прыхільнік, затое такі, які пад умелым кіраўніцтвам напэўна перамог бы ўсіх тых, разам узятых. Гэтым магутным саюзнікам вялікага князя рускага было ўсходнеславянскае праваслаўнае насельніцтва, тая „русь", пра якую еўрапейскія падарожнікі пісалі, што яе не злічыць, бы зоркі ў небе. Але ён не патрапіў або не хацеў ці нават не паспеў звярнуцца да гэтай сілы. Перадайма ж голас таму ж храністу.

„Такім чынам Скіргайла адабраў ад брата Уладзіміра Кіеўскае княства, Жытамір, Оўруч, Канеў, Чаркасы, Звянігарад з усімі прыналежнымі воласцямі кіеўскімі, аднак нядоўга на новай дзяржаве, бясспраўна адабранай ад старэйшага брата, весяліўся. Жыў у Кіеве нейкі манах Фама з гары Афон і быў намеснікам мітрапаліта ў Святой Сафіі (г.зн. замяшчаў мітрапаліта Кіеўскага і ўсяе Русі, які ў той час знаходзіўся ў Маскоўскім княстве — М.Г.). Той манах запрасіў князя Скіргайлу ў мітрапалічы палац у гасціну. Той жа манах на гэтай жа гасціне падаў князю Скіргайлу ў пітве атруту. Пра тое князь Скіргайла не ведаў, пайшоў з таго банкета ў свой палац ды паехаў за Днепр у Місловічы на паляванне. Там жа расхварэўся і на куццю Хрышчэння Господня, у чацвер, вярнуўся ў Кіеў хворы і памёр сёмага дня ў сераду. Тады з вялікім, невымоўным жалем усе кіеўляне (іх ён шчодрасцю да сябе прыхіліў) цела яго з вялікай працэсіяй з Кіеўскага замка няслі („на галовах свяшчэннікі, спяваючы песні пахавальныя, са свечкамі", — дадае аўтар „Хронікі Быхаўца" — М.Г.) аж у Пячэрскі манастыр. Баяры ўсе плакалі і духавенства, і пахаваны ў царкве Успення Прасвятой Багародзіцы Пячэрскай блізка святога Феадосія (а ў „Хроніцы Быхаўца" ўдакладняецца: „і пакладзен быў добры і цудоўны князь Скіргайла побач грабніцы святога Феадосія Пячэрскага"). А той манах Фама ўцёк з Кіева і ў Васількаве (паблізу Кіева — М.Г.), занядужаўшы, раптоўна памёр, без споведзі. Потым яго цела Вітаўт загадаў з гарматы выстраліць на Днепр... Пасля смерці князя Скіргайлы Вітаўт паставіў сваім намеснікам на Кіеўскім княстве князя Івана Альгімунтавіча Гальшанскага (яго ўнучка Софія ў 1422 г. выйшла замуж за Ягайлу, стала каралевай і заснавальніцай дынастыі Ягелонаў — М.Г.) і быў для яго вельмі прыхільны, таму што з ім у Ордэне ўсю вайну жыў у любві".

Столькі звестак пакінулі нам храністы. Але і яны сумняваліся ў праўдзівасці спісаных сваёю рукой падзей, адносна таго, хто атруціў вялікага князя рускага Івана-Скіргайлу. Вось які сказ пра тое знаходзім у „Супраскім летапісе": „Калі князь Скіргайла быў у яго (г.зн. намесніка Фамы — М.Г.) у гасціне — я ж таго не ведаю, бо яшчэ быў я тады малады, але некаторыя кажуць — быццам той Фама даў князю Скіргайлу зелле атрутнае піць".

Хоць усё сказанае ў хроніках і летапісах усё ж прамаўляе за тым, што вялікага князя рускага Івана-Скіргайлу звёў са свету Вітаўт, аднак пэўнасці ў гэтым не будзе ніколі, бо замнога было варожых сіл, якія пільна сачылі, каб не нарадзілася **Вялікае княства Рускае.** Аднак разам са смерцю вялікага рускага Івана-Скіргайлы гэтая надзея не памерла.

Мікола Гайдук

КАМЕНЬ

Едучы з Бельска-Падляшскага ў Нарву, за Кленікамі ў Тыневічах, бачым, што ад галоўнай шашы адыходзіць дарога направа. Паварочваем. Праехаўшы некалькі кіламетраў, уязджаем у вёску Камень. Вёсачка невялікая. Хаця, як расказваюць старыя людзі, у далёкім мінулым налічвала яна чатырыста жыхараў. Што здарылася?

Але па чарзе. Што гаворыць гісторыя? Міхась Кандрацюк у „Назвах мясцовых паўднёва-ўсходняй Беласточчыны“ піша так: „(...) вёска заснавана перад 1570 годам. Тапанімічная назва выводзіцца, пэўна, ад нейкага выдзяляючагася каменя.“ Вось менавіта. Якраз камень, які з'яўляецца ўвекавечаннем пэўнай легенды, і даў назву вёсцы.

Як гаворыць мясцовая легенда, даўным-даўно пасярод лясоў знаходзілася вялікая вёска. Людзі жылі шчасліва, гаспадарылі і ў пэўным моманце памерла маладая дзяўчына. Потым пачалі хварэць наступныя. Перш за ўсё паміралі маладыя людзі. Выводзілі штодзённа па некалькі чалавек. Замест колішняга радаснага жыцця вёска стала агульным вялікім лямантам. Паявілася эпідэмія нейкай дзіўнай хваробы. Сёння людзі гавораць, што была гэта халера. Па вёсцы павеяла жахам. Апамятаўшыся, кожны з уласных няшчасцяў, сабраліся людзі групаю і пачалі думаць, што рабіць. Адны гаварылі, маўляў, трэба пераязджаць у іншае месца, іншыя — што трэба маліцца, бо ўсё гэта вынік колішняга дабрабыту. Збіраліся так некалькі разоў і да ніякага канкрэтнага вываду не прыходзілі. А смерць далей касіла як касою. Забірала маладых людзей.

І прысніўся аднойчы найстарэйшаму жыхару вёскі сон, што, маўляў, можна ўтаймаваць памор, калі б закапаць жыўцом найпрыгажэйшую дзяўчыну ў вёсцы. Усе ўздыхнулі і як адзін сказалі пра Ганну (прымем, што так яна звалася). Прытым павінен яе закапаць той, хто яе кахае. І тут зноў усе згодна загаварылі пра Міколу.

Ганна сапраўды была прыгожаю. Было ёй усяго толькі шаснаццаць гадоў. Рэдка здаралася, што на вёсцы жаніліся ці выходзілі замуж з кахання. Хутчэй браліся пад ўвагу справы матэрыяльныя. Яны з Міколай кахаліся сапраўды. Засумавала Ганна, калі назаўтра абвясцілі ёй сон старца. Вар'яваў Мікола. Спаткаліся яны вечарам з Ганнаю і заплакалі над сваім лёсам. А першы дзень Вялікага Посту набліжаўся. Бо якраз, згодна з прарочым сном старца, у першы дзень Вялікага Посту пасля заходу сонца меў Мікола закапаць Ганну.

— Давай уцячэм цішком, не будзе жыцця без цябе мне, Ганна, — гаварыў Мікола.

— Дзе ж дзенешся ад свайго лёсу, — сказала Ганна. — Я ў бацькоў адна, а ў цябе малодшая сястра і брацік. Ці падумаў ты, што калі гэтага не зробіш, дык іх смерць забярэ. І бацькоў тваіх забярэ, і маіх бацькоў забярэ. Зрабі, Мікола, што сказаў старац.

Балела сэрца Міколе. Але вяскоўцы хапіліся прароцтва сну як апошняга ратунку.

І настаў час. Выйшла ноччу Ганна на ўскраіну вёскі, так як дамовілася з Міколам. Яма ўжо была выкапаная. Прытуліў Мікола Ганну, узяў на рукі і палажыў у дол высланы яловымі галінамі.

— Адвярніся, — кажа, — каб пясок у вочы не пасыпаўся.

І пачаў засыпаць дол. Зрабіў магілку, прытуліўся да зямлі і вырашыў — хай хаця памяць у вёсцы па Ганне застанецца. Запрог валоў ды прыцягнуў агромны камень, які за вёскай ляжаў, і палажыў на магілу.

Калі верыць легендзе, эпідэмія ў вёсцы спынілася. А камень, які лёг на магілу, і даў пачатак назве вёскі.

Міхась Шаховіч

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне, нейкі дзіўны сон мне прысніўся. Здаецца, знаходжуся я на плошчы сходаў у Беластоку пры вул. Юравецкай. Гэта плошча асветлена вельмі яркім святлом, такое ў рэчаіснасці і не бывае. Ды плошча гэта прызначана дзецям для гульняў увечары. І многа там дзяцей са сваімі мамамі гуляе. І я там са сваім, добра не помню каторым, унукам. І раптам над плошчай ляцяць два самалёты. Яны сіняга колеру і ляцяць вельмі нізка, але я не чую ніякага гуку. Тыя самалёты маюць кідаць дзецям цацкі. І адзін з іх выкінуў вялікі мячык. Мячык упаў на зямлю і пакаціўся. Ніводнае дзіця за ім не пабегла. І я кажу ўнуку: „Бяжы, вазьмі мячык“. Але ён не пайшоў.

А яшчэ і другі сон сніўся, гэта нейкі хіба „свінскі“. Нібыта хтосьць мне кажа, што сваячка выгадавала мне вепрука. А я з недаверам кажу, што гэта немагчыма, бо чаму ж яна мела мне яго гадаваць? А бацька мой стаіць і кажа: „Бяры ўжо, калі выгадавала, то што ўжо зробіш...“

Міра

Міра! Твой першы сон даволі цікавы, але абазначае, на жаль, што не ўсё ў цябе ў хаце ў парадку. Занадта шмат часу прысвячаеш бессэнсоўнаму захапленню непатрэбнымі справамі. Траціш надарма час і грошы. А гэта ніхто недаацэньвае.

Што датычыць другога сну, дык сніць свіней кепска. Абазначае гэта, што апынішся ў нейкай грубіянскай і непрыемнай кампаніі. У даным выпадку сон можа прадвяшчаць, што нейкая твая сваячка падложыць табе свінню.

Такім чынам, раю табе задумацца над тым, што робіш і з якімі людзьмі маеш дачыненне. Звярні таксама ўвагу на тое, як траціш час і грошы.

Астрон

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, піша табе маці, якая страціла свой спакой. Ёсць у мяне 19-гадовы сын. Божа, які ж гэта быў хлапец: і да бацькоў добры, і прыстойны, і вучыўся! А якім жа ён быў спартсменам! Проста не маглі мы надзівіцца і нацешыцца, што выгадавалі такога сына. Увесь свой вольны час праводзіў або за цікавай кніжкай, або ў басейне, дзе плаваў летам і зімой.

А вось цяпер знайшоў дзяўчыну і ад гэтага часу ўсё перамянілася. Стаў як бы не нашым сынам. Не вучыцца добра ўжо, не ходзіць у басейн, а ўвесь свабодны час прысвячае гэтай дзяўчыне. Усё было б яшчэ някепска. Няхай бы сабе сябравалі, але ж у апошні час заўважаю з'явы, якія мяне вельмі непакояць. Дзяўчына гэта прыходзіць штодзень да нас. Яны зачыняюцца ў сынавым пакоі і сядзяць там да позніх гадзін. Што яны там робяць — не ведаю, але гадзіны мне гэтыя не падабаюцца. Можа я б яшчэ і не пісала табе, Сэрцайка, калі б у апошні час не заўважыла, што дзяўчына выйшла з нашай хаты а палове трэцяй уначы. І гэта ў канцы канцоў мяне знервавала. Што гэта, у яе бацькоў няма?! Няўжо іх не цікавіць, дзе іх маладая дачка праводзіць ужо не толькі вечары але і ночы, і ці наогул гэтак павінна быць?! Вельмі мяне хвалюе гэтая справа, бо з такіх начных пасядзелак, бадай, нічога добрага не выйдзе. Усё ж такі ёсць адпаведныя гадзіны для візітаў і для сустрэч. І ў гэтым выпадку я б хацела спытацца ў цябе, Сэрцайка, ці можна мець прэтэнзію да бацькоў гэтай дзяўчыны? Бо я прэтэнзію маю. Прынамсі свайму сыну я б на такія начныя пахаджэнні не дазволіла.

Зіна

Зіна! Наогул магу цябе адразу пацешыць: начныя візіты могуць давесці да таго ж самага, да чаго даводзяць і дзённыя візіты. У гэтым розніцы вялікай няма. Маладосць мае свае правы, і месца, дзе адбываюцца спатканні, не важнае. Найчасцей адбываюцца яны там, дзе цяплей. Відаць, у тваёй хаце ім цяплей і ўтульней.

І другая справа, якую магу табе сказаць на пацяшэнне. Усё ж такі ты спакойная, што твой сын не валочыцца невядома дзе і невядома з кім, а калі сустракаецца, то ў сваёй хаце і з вядомай табе дзяўчынай. Гэта магу табе сказаць на плюс.

Цяпер — што датычыцца мінусаў. Першы мінус гэта тое, што дзяўчына ў такім узросце (думаю што яна аднагодка з тваім сынам) павінна яшчэ вучыцца. А калі ж яна вучыцца, калі да паловы трэцяй уначы праседжвае ў свайго сябра?!

Да мінусаў трэба таксама залічыць паставу яе бацькоў. Са сказанага табой вынікае, што ім справы дачкі даволі абыякавыя. Бо праўду сказаўшы, бацькі, якія шануюць сябе і дачку, не дазволяць ёй на такія позныя візіты ў чужых людзей. Ці ім ўсё роўна, што і дзе яна ў той час робіць? І яны так спакойна сабе могуць легчы і спаць? Слухай, Зіна, а можа і іх у гэты час няма?...

Думаю, што ты павінна сардэчна пагаварыць са сваім сынам і распытаць у яго больш падрабязна пра гэтую дзяўчыну і пра ўсю яе сям'ю. Бо калі ўжо, як кажуць, у нешта ўступіць, то цяжка будзе яму з гэтага вылезці.

Сэрцайка

З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

СВЯТЫ НЕ ЗА ГАРАМІ

БОРШЧ З „ВУШКАМІ“

На боршч трэба ўзяць: 75 дэкаў ялавічыны з косткай, 4 буракі, 5 сушаных грыбоў, валашчыну, 10 зярнят перцу, лаўровы лісток, лімонную кіслату, 1 лыжку цукру, 1 лыжку крухмалу. **На цеста:** 1,5 шклянкі пшанічнай мукі, 1 яйка, паўшклянкі вады, соль. **На фарш:** 15 дэкаў варанай ялавічыны (з булёну), цыбуліну, 1 лыжку тлушчу, 1 яйка, перац, соль.

З мяса, валашчыны і добра памытых сушаных грыбоў зварыць булён і працадзіць яго. Асобна зварыць памытыя буракі ў лупінах. Тады адцадзіць іх, абабраць і сцерці на бурачанай тарцы. Дадаць у сцертыя буракі лімонную кіслату ці воцат, заліць булёнам і трымаць так паўгадзіны. Працадзіць боршч, дадаць цукар і змешаны з халоднай вадой крухмал. Усё падагрэць.

Варанае мяса прапусціць праз мясарубку, дадаць пасечаную і падсмажаную на масле цыбулю. Атрыманую масу яшчэ раз прапусціць праз мясарубку і падсмажыць на тлушчы. Дадаць перац, убіць яйка і дакладна перамяшаць.

З мукі, пасоленай вады і яйка падрыхтаваць цеста. Раскатаць яго тонка, рэзаць на квадраты 3×3 см.

З падрыхтаванай мясной масы рабіць шарыкі велічынёю арэха і класці іх на выразаныя з цеста квадрацікі. Цеста загортваць у трохвугольнік, заклейваючы дакладна іх берагі (можна іх змазаць бялком), а пасля гэтага рабіць „вушкі“, спалучаючы два канцы трохвугольніка. „Вушкі“ класці ў пасоленую кіпячую ваду і варыць 3 мінуты ад таго часу, калі яны выплываюць наверх. Гатовыя „вушкі“ вылавіць друшлаком, класці на талеркі і заліваць гарачым баршчом.

ХЛЕБНЫ СУП З ФРУКТАМІ

На 20—30 дэкаў сушанага чорнага хлеба трэба ўзяць 2 літры вады, 20 дэкаў сушаных сліў (без костачак) і груш, 2—3 лыжкі разынак, 10 дэкаў сушаных яблыкаў, 1—2 лыжкі смятаны, карыцу (цынамон), апельсінную ці лімонную скурку і цукар па смаку.

Сухі хлеб крыху падрумяніць у духоўцы, тады заліць вадой, дадаць прыправы і варыць, пакуль не размякне. Адвар працадзіць, хлеб працерці праз сіта і спалучыць з адварам. Усё закіпяціць, дадаць памытыя, аблітыя кіпятнем слівы, грушы, разынкі, яблыкі і варыць, пакуль фрукты не будуць мяккія. Пасаладзіць па смаку, перад падачай на стол запраўціць смятанай.

Гаспадыня

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Васіль Ткачоў

ДЫКТАНТ

Алесь дрэнна піша дыктанты. Памылка перад памылкай скача. Каб хлопчык трохі падцягнуўся, настаўніца параіла часцей пісаць дыктанты дома.

Вечарам Алесь прынёс тату падручнік і сказаў:

— Дыктуй, тата. Буду вучыцца пісаць без памылак.

Тата ахвотна дыктуе, Алесь старанна піша. І так некалькі дзён запар. А потым тата адклаў падручнік убок.

— Садзіся, сынок, пішы, — сказаў ён. — Сёння буду дыктаваць на памяць.

Алесь выводзіць сказ за сказам: „На двары адліга. Радасна свеціць сонейка. На вуліцы лужыны. Я не магу прайсці міма, абавязкова ўлезу ў ваду...“

Алесь глянуў на тату.

— Ты пра каго гэта так?

— Пішы, сынок, пішы...

Алесь піша далей: „Прыйдзеш дадому ўвесь мокры — вось маці і работа. А яна хацела адпачыць...“

— Дрэнны дыктант ты, тата, прыдумаў, — пачырванеў да вушэй Алесь.

— Гэта не я прыдумаў, сынок, а ты, — кажа тата і дыктуе далей.

Вечарам Алесь гадае, які дыктант ён будзе пісаць заўтра.

Сам Бог, кажуць, спачываў на сёмы дзень стварэння свету. З тае далёкае пары і існуе божая нядзелька. Так тлумачыла мне з'яўленне нядзелі мая малінаўская бабуля Хрысціна.

Прыкмеціў, колькі б работ ні адольвалі маю бабулю, яна заўсёды трымаецца „божага запавету“. У нядзелю адзяе чыстую сукенку, пячэ пульхныя бліны, лечыць. І маршчыны яе, здаецца, разгладжваюцца ў нядзельны дзень, і больш гаварлівай становіцца, дабрэйшай.

У нашай гарадской кватэры нядзеля таксама дзень адпачынку. Каб хто карміў, дык з ложкаў бы не вылазілі. Асабліва старыя. Яны такой думкі, што нядзеля якраз для таго, каб адлежацца, адаспацца, пабыць сам-насам, супакоіць нервовую сістэму.

Калі я быў меншы, сваю нядзелю яны прысвячалі мне. Вадзілі ў парк, у кіно. Ездзілі ў лес, на рэчку. Цяпер яны пазбавіліся гэтых клопатаў. За руку вадзіць мяне не трэба. І слаўненька. Можна займацца, чым душа пажадае.

Бацькава душа засаджвае яго за пісьмовы стол, і ён нешта творыць для яе, а не для газеты.

Маміна душа — прытулак самых розных жаданняў. Калі яна з ахвотай бярэцца за кухарства, то мы доўга помнім яе абед. Калі садзіцца ля швейнай машыны, то і тут яна сапраўдны творца.

Мая ж душа заўсёды рвецца на волю. Туды, дзе няма ўважлівага бацькоўскага вока. З Віцькам Мятліцкім ці з Ігарам Сташынскім ходзім у кіно. А то збіраемся гуртам у парку і гаворым пра жыццё-быццё.

Дарослыя, калі бачаць наш гурт, думаюць: шалапаі. Збоку мо і так. Джынсавая лахматая кампанія. Мішка Рагаль і Стась Яськоў кураць. Усе могуць дзіка зарагатаць альбо паваліць Сяргея Міронава і надаваць кухталёў за тое, што занадта языкаты. А што? Правільна, языкатых трэба вучыць.

Уладзімір Ліпскі

СПОВЕДЗЬ ШПУНДЗІКА

(6-ы ўрывак з аповесці)

А каб жа ведалі дарослыя, пра што наша гаворка, пра што наш клопат!

Няма на свеце тэмы, якая б не хвалявала нас. Можам спрачацца ці ёсць жыццё на Венеры? Ці была замужам наша хімічка, чаму яна носіць залаты пярсцёнак на левай руцэ? Гэта для нас такая ж тайна, як і крылатыя ракеты.

— ✱ —

У нядзелю раніцай падышоў бацька і па-змоўніцку прапанаваў:

— Прачынайся, Сяргей! Ідзя адна ёсць.

— Якая?! — імгненна адхлынуў ад мяне сон.

— Давай на сённяшні дзень возьмем уладу ў хаце ў свае рукі.

— А ўтрымаем? — хітравата падміргнуў яму.

— Паспрабуем, — адказаў ён аптымістычна.

Падхапіліся з ложка, апранулі спартыўныя касцюмы, выйшлі на балкон. Нядзеля чакалася прыемная і цікавая, а для гэтага патрабавалася сіла і натхненне. Потым забарыкадзіраваліся на кухні.

Нашы кухарскія здольнасці, як высветлілася, бедныя.

— Давай так, — улез я са сваёй прапановай. — Я буду абіраць бульбу — з яе можна што хочаш зрабіць, а тым часам ты пагартай кніжку пра здаровую і смачную ежу.

— Малайчына!

У самы разгар работы на кухню пачала прабірацца мама.

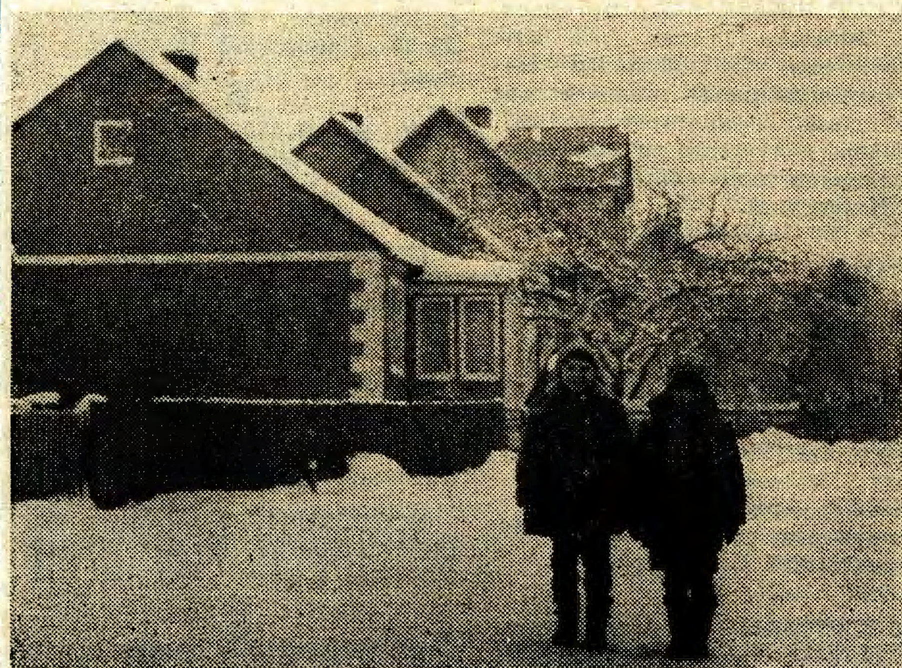
— Што вы робіце? Адчыніце!

— Зараз, зараз, мама, пачырывай трошкі, — адгукнуўся я.

— Знайшоў! — закрычаў бацька. — Язык з такой стравай можна праглынуць. Бульба, фаршыраваная мясам!

Мы ўзяліся за работу і зраз паўгадзіны адправілі ў духоўку каструлю з фаршыраванай бульбай.

Працяг будзе

Вёска Грабавец у зімовай імгле. Фота Я. Чэрнякевіч.

Алёна Шарэпа-Лапіцкая

СІНІЧКА

Ой, мая сінічка,
Рана на зары
Не стучы ты дзюбкай
Звонка па вуллі, —

Покуль сад пад снегам
Казачна прыгож
Ты маленькіх пчолак
Песняй не трывож!

Калі заіскрыцца
На галлі іней,
Калі закружыцца
Белая мяцель, —

Ты, мая сінічка,
Пчолак не пужай,
Уцякай, сястрычка,
У далёкі гай!

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Алесь Якімовіч

БАЙКА ПРА КАЗЛА

У бабулькі Агаты
Жыў стары казёл рагаты,

Гэткі сівенькі,
Сівагрывенькі.

І разумны ж быў:
Сам ваду насіў,

Сам у печы паліў,
Сам і кашу варыў,
Бабу з дзедам карміў,

Барадой матаў —
Хату падмятаў.

Шмат казёл рабіў і шкоды —
Лазіў часта ў агароды,

Пасвіўся у полі —
У аўсе найболей.

А за полем быў лясок, —
Ён відаць казлу здалёк.

Вось казёл у лес ідзе:
— Што там смачнае расце?

Можа ў лесе густа
Вырасла капуста?

Ходзіць ён па ельніку,
Бродзіць па бярэзніку, —

Ні капусты, ні салаты
Не знаходзіць барадаты.

Раптам нехта штурх у бок:
— А, папаўся, галубок!

Я даўно цябе чакаю,
Усё на поле пагладаю...

Тупнуў наш казёл нагой:
— Хто ты гэтакі герой?
Будзем дужацца з табой!

— Няма часу! — кажа воўк
І схапіў казла за бок.

— Бэ-э, — казёл тут забляяў
І, як сноп, на мох упаў...

Баба палку узяла
Ды пайшла шукаць казла.

Пахадзіла па палях,
Па балотах, па лугах,

Заглянула і ў лясок.
Бачыць: спіць пад елкай воўк.

— Гэй, — спытала у ваўка, —
Ці не бачыў казялка?

Прахапіўся сонны воўк:
— А які твой казялок?

— Козлік сівенькі,
Сівагрывенькі,

Барадаценькі
Ды рагаценькі...

Шэры воўк зарагатаў:
— Як жа, як жа — спатыкаў:

Ля дарогі
Бачыў рогі,

Ля маста —
Шматок хваста...

Баба ўголас: — О-ё-ёй!
А казельчык жа тым мой!

Хто ж цябе са свету збыў?
Каб яго пярун забіў!

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Пішa да Цябе вучаніца чацвёртага класа Пачатковай школы ў Дубічах-Царкоўных. Хачу Табе сказаць, што вельмі люблю чытаць „Зорку". Я хацела б, каб гэтая старонка для дзяцей займала больш месца і каб у „Зорцы" было многа загадак, смяшынак, апавяданняў, песень, казак, вершаў.

Дарота Джэга, 4 кл.
Дубічы-Царкоўныя

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, „ЗОРКА"!

Першы раз адважыўся да Цябе напісаць. Наша настаўніца ад беларускай мовы сказала напісаць нам пісьмо ў рэдакцыю „Зоркі". Вось я і пішу.

Нашай выхавацельніцай з'яўляецца пані Скурская. Мой старэйшы брат Юзік ходзіць у сёмы клас. Я вучуся ў чацвертым класе, а мой малодшы брат Данік — у трэцім класе. Наймалодшы наш брат ходзіць у нулявы клас, а сястрычцы толькі адзін год і восем месяцаў.

Славік Скавародка, вуч. 4 кл.
Дубічы-Царкоўныя

Вясёлы куточак

Віктар Швед

ЛЫСЫ МОЙ ТАТКА

Настаўнік сварыць Ваню:
— Дык прычасацца трэба!
А Ваня ў апраўданне:
— Згубіў я недзе грэбень.

— Каб больш не быць
кудлатым,
Мець валасы ў парадку,
Грэбень вазьмі ў таты.
— Лысы цалкам мой татка!

ФЕДЗЯ ДАЛЁКА НЕ ЗАЕДЗЕ

Просіць на некалькі хвілін
Настаўнік Федзі тату:
— Па геаграфіі ваш сын
Чамусьці слабаваты.

— Не будзе іншых перашкод —
Дык можа жыць мой Федзя.
З такім малым, як наш даход,
Далёка не заедзеш.

ЦІ НЕ БАЧЫЛІ ВЫ ТАТУ?

Бацьку згінула малая
Дочухна ў вялікім тлуме.
І нервова ён шукае,
Робіць многа крыку, шуму.

З горыччу людзей Агата
Запытала праз хвілінку:
— Ці не бачылі вы тату
Без такой, як я, дзяўчынкі?

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Паглядзі на малюнак, на птушачак, як яны завіхаюцца ля кармушкі, і падумай, ці ты ўсё зрабіў, каб птушачкам у тваёй мясцовасці лягчэй удалося перазімаваць. Дапамажы ім. Памалюй карцінку каляровымі алоўкамі.

Паглыбляй свае веды

„ПАГОНЯ"

Дзе вытокі сімвала „Пагоня"? Якое дачыненне маюць да яго беларусы?

Герб „Пагоня" набыў асаблівае значэнне ў Вялікім княстве Літоўскім. Поўная назва гэтай Феадальнай дзяржавы — Вялікае княства Літоўскае, Рускае, Жамойцкае. Цэнтрам яго быў спачатку Навагародак (Наваградак), а з 1323 года — Вільня. Дзяржава існавала на тэрыторыі Літвы і Беларусі ў XIII—XVIII стагоддзях, Украіны да 1569 года і невялікай часткі Расіі да 30-х гадоў XVI стагоддзя. Беларускія і ўкраінскія землі тады называліся „рускімі". З другой паловы IV стагоддзя беларуская мова становіцца тут дзяржаўнай мовай. Грамадзяне дзяржавы называліся „ліцвінамі".

Каб зразумець пачатковы сэнс сімволікі „Пагоні", прыгадаем гісторыю.

Віцень княжыў з 1293 да 1316 года і знаходзіўся ў Навагародку. Ён умацоўваў дзяржаву, абапіраючыся на Навагародскае, Гродзенскае, Полацкае княствы. Паводле Густынскага летапісу, Віцень „нача княжици над Літвою измысли себе герб и всему княжеству печать: рыцер збройный на коне з смечом, еже ныне наричут погоня".

У дакуменце 1387 года растлумачваецца дэвіз герба і падкрэсліваецца, што, паводле народнага разумення, „пагоня" — гэта праследаванне ворагаў, каб яны ўцякалі з нашай зямлі. У барацьбе з крыжаносцамі павінна было ўдзельнічаць усё мужчынскае насельніцтва, здольнае насіць зброю.

У беларуска-літоўскім летапісе „Хронiцы Быхаўца" адзначана, што князь Нарымонт таксама меў герб „человека на коне с мечом". Нарымунт Глеб Гедымінавіч з'яўляўся ўдзельным князем пінскім і князем полацкім. Захавалася яго пячатка на дагаворы Полацка з Рыгай 1338 года. На правым яе баку адлюстраванне князя з мячом на кані, на левым — надпіс: „Печать княжа Глебава".

За дзяржаўны герб Вялікага княства Літоўскага „Пагоня" была прынята ў 1384 годзе. Калі Ягайла стаў польскім каралём, ён аб'яднаў у адным гербе „Пагоню" і польскі герб „Арла", але нярэдка ўжываў іх паасобку, гэтак жа, як і яго сын Казімір.

Пад сцягамі-харугвамі з „Пагоняй" ішлі ў бой на Грунвальдскім полі 30 з усіх баявых атрадаў, якія выставіла Вялікае княства Літоўскае пад камандаваннем Вітаўта супроць тэўтонаў у 1410 годзе. Па няпоўных дадзеных пісьмовых крыніц, з беларускіх земляў у складзе войска Вітаўта былі атрады з Полацка, Віцебска, Гродна, Бярэсця, Пінска, Навагародка, Ліды, Ваўкавыска, Мсціслава, Драгічына, Мельніка. На самай жа справе беларускіх атрадаў было намнога больш. Менавіта ім належала большасць харугваў з „Пагоняй". Дзесяць палкоў Гедымінавічаў мелі на сцягах таксама „Пагоню", але на шчыце конніка замест падвоенага крыжа былі тры слупы (калюмны).

„Пагоню" можна бачыць на гербах многіх беларускіх гарадоў. Гэта адна з асноўных эмблем усёй геральдыкі гарадоў Беларусі. Яна ўжывалася на гербах буйных феадалаў.

Выдатны рускі гісторык В. Н. Тацішчаў (1686—1750) у сваёй „Гісторыі Расійскай" так і занатаваў: „Гербам Белай Русі здаўна быў коннік белы ў чырвоным полі, які трымаў шаблю (меч) перад сабой".

„Пагоня" — гэта наша спадчына, гераічная і драматычная. Яе мы павінны ведаць і ёй ганарыцца.

(Паводле Г. В. Штыхава, доктара гістарычных навук)

ПАЗНАЁМІМСЯ

— ✳ —

Юстына Якубоўская, вучаніца 5 класа, 17-210 Нараў, вул. Міцкевіча 101 е/12. Беластоцкае ваяводства.

— ✳ —

СССР, 163061, г. Архангельск, ул. Энгельса 11, кв. 125. Ира Дорофеева. (Сяброўка Іры Наташа Рагожнікава жыве ў тым жа доме ў кватэры № 167. Абедзве дзяўчынкі хочуць перапісвацца з дзяўчынкамі з горада Беластока).

— ✳ —

СССР, 150035, г. Ярославль, ул. Ньютона, 65, кв. 36. Казаковой Кате. 7 клас.

— ✳ —

БССР, 220023, г. Мінск. вул. Волгаградская, 19 а, кв. 50. Юля Рэпка. 5 клас.

— ✳ —

СССР, Архангельская обл., г. Новодвинск, ул. Мира, 6, кв. 51. Вершининой Тане. 7 клас.

— ✳ —

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Келдыша, 3 а, кв. 6. Моисеенко Александру. 7 клас.

— ✳ —

СССР, 346527, Ростовская обл., г. Шахты-27, ул. Текстильная 43, кв. 73. Чернушкиной Ирине. 7 клас. (Сяброўка Ірыны Аксана Чуруканава жыве ў тым самым доме, кватэра № 74, таксама хоча перапісвацца.)

— ✳ —

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты-14, ул. Театральная. 35-25. Панариной Валентине. 5 клас.

— ✳ —

СССР, 346506, г. Шахты-6, Ростовской обл., ул. Дундича, 17. Дубенко Оксана. 5 клас.

— ✳ —

БССР, 220036, г. Мінск — 36, вул. Купрыянава, 15, кв. 51. Саша Літвіновіч. 3 клас.

— ✳ —

БССР, 220036, г. Мінск — 36, вул. Купрыянава, 15, кв. 60. Дзіма Гладкі. 3 клас.

— ✳ —

БССР, 220116, г. Мінск — 116, пр. Праўды, 22, кв. 271. Ларыса Сінкевіч. 6 клас.

— ✳ —

БССР, 220116, г. Мінск — 116, вул. Ясеніна, 6 к. 1, кв. 30. Наташа Смычкова. 6 клас.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка"

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 16 XII — 8.05 Hist. kl. VII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 DT — Reforma gosp. 9.40 „Mine" — film fab. prod. tur. 12.00 Hist. kl. II lic. 12.50 Wiedza o społeczeństwie, kl. VIII. 13.30 TTR — s. I, Fiz. 14.00 TTR — s. I, Mech. rol. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT. 16.05 Pr. dnia i DT — Wiadomości. 16.10 Wojsk. pr. publ. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rzemieślnicy. 17.45 Ogryzek — rep. 18.00 70-lecie odzyskania niepodległości — Lewica w 20-leciu międzywojennym — film dok. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Monitor Rządowy 19.30 Dziennik. 20.05 Tadeusz Jaroszyński — „Sąsiadka". 21.20 Czas — mag. publ. 21.55 Pr. rozrywkowy. 22.45 DT — Komentarze.

Sobota 17 XII — 7.00 TTR — s. III, Fiz. 7.30 TTR — s III, Biol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino najmłodszych: „Dwanaście miesięcy" — film radz. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.35 Bellona — mag. wojskowy. 11.55 10 ton z każdego ha. 12.15 Telewizja—Prowincja. 12.45 Do trzech razy sztuka. 13.10 „Szaleństwa Maxa" — film franc. 13.25 Tel. Teatr Prozy: Tomasz Mann — „Małżeństwo Antoniny". 15.05 Komedie, komedie, komedie — „Gangsterzy i filantropi". 16.30 Los. D. Lotka. 16.40 Flesz — mag. muz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Reportaż. 17.50 Portrety — „Na jednej linie" — film dok. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Jesteś już mężczyzną" — film USA. 21.45 Tydzień w polityce. 21.55 Tel. przegląd sportowy. 22.15 „Amerykanka w Warszawie" — recital Virginii Vee. 23.05 DT — Wiad. 23.15 Kino sensacji: „Ludzie godni szacunku" — film włoski.

Niedziela 18 XII — 7.05 — Panorama dnia. 7.10 Alarm przeciwpoż. trwa. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Panorama dnia. 9.00 Teleranek oraz film „Szwajcarscy Robinsonowie". 10.30 DT — Wiad. 10.35 „Przygoda życia" — film dok. 11.30 Kraj za miastem. 12.00 Koncert Życzeń. 12.45 „Morze" — mag. 14.10 Teatr dla dzieci: H. Ch. Andersen — „Królowa śniegu". 14.25 Marek Sierocki zaprasza. 14.50 „Powiększenie" — fotomag. 15.10 „W kamiennym kręgu" — serial braz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.10 Od Picadora do Zaleszczyk. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Królewskie sny" — serial TP. 21.15 Sportowa niedziela. 22.15 Siedem dni na świecie. 22.30 Kinomania. 23.10 DT — Wiadomości

Poniedziałek 19 XII — 13.30 TTR — s. I. Nasze spotkania. 14.00 TTR — s. I, Chem. 14.30 Tel. kurs rol. 15.00 Powtórka przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Luz — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka. 17.40 Echa stadionów oraz piłkarska kadra czeka. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Telereporter. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV na Świecie: N. C. Hunter — „Zamęt". 21.50 Czardasz z przeszkodami — rep. z Węgier. 22.45 Międzynarodowe Spotkania Wokalistów Jazzowych — Zamość '88. 23.15 DT — Echa dnia.

Wtorek 20 XII — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Ballada o Januszku" — film TP. 10.20 Domator. 12.00 Hist. kl. IV lic. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VII—VIII 13.30 TTR — s. III, Mat. 14.00 TTR — s. III, Mech. rol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.00 Powt. przed maturą: J. ros. 15.30 Kim być? — pr. 15-latków. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Gazeta Rolnicza. 16.25 Tik-Tak. 16.50 „Cudowna podróż" — serial austriacki. 17.15 Teleexpress. 17.30 Lex. 17.35 „Awanturnik" (3) — ang. serial przygod. 18.30 Klinika zdrowego człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Lex. 19.30 Dziennik. 20.05 „Ballada o Januszku" (7) — serial TP. 21.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.25 Lex. 21.35 XXIV Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '88 — Recital K. Krawczyka. 22.05 Rozmyślania prof. M Stępnia. 22.15 Wódko, pozwól żyć... 22.45 DT — Echa dnia.

Środa 21 XII — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Wszystko stoi na głowie" — film fab. prod. kub. 10.45 Domator. 11.10 Muz. kl. II 12.00 Biol. z higieną, kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I, Mat. 14.00 TTR — s. I, J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 NURT. 15.50 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.55 Los. Ex. i Super Lotka. 16.05 W świecie ciszy. 16.25 Scena TDC. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Telespotkania. 19.00 Tel. Informator Wydawniczy. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Sejmowe Spotkania. 19.30 Dziennik. 20.05 „Sami dla siebie" — film fab. pol. 21.35 Studio Sport. 22.25 Klub Międzynarodowy. 23.00 DT — Echa dnia.

Czwartek 22 XII — 8.05 Hist. kl. I lic. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 10.15 Domator. 13.30 TTR — s. III, Nasze spotkania. 14.00 TTR — s. III, J. pol. 14.30 Tel. kurs rol 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Szczepan Helpolski-Kuter. 17.55 „Powiew skalnego wiatru" — film dok. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 „Teraz" —tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Dempsey i Makepeace na tropie" — film ang. 21.00 Fegaz. 21.50 Prezydenci — A. Johnson. 22.15 Pr. rozr. 22.45 DT — Echa dnia.

КІНО

Bielsk Podl. Amadeusz — USA 19—20. Galopem przez puszczę — węg. 21—22. Rondo — pol. 23—25.

Czeremcha Ucieczka w noc — USA 21. Czarna wdowa — USA 24—25

Hajnówka Och, Karol — pol. 19—20. Johann Strauss — niekoronowany król — NRD 21—22. Komedianci — fr. 23—25.

Michałowo Krzyk — pol. 20—21. Karatecy z Kanionu Żółtej Rzeki — chińs. 22—25.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**18**	**5**	**Грацыяна, Багуслава**	**Саввы, Захарыя**	**7.41-15.24**	**12.06-1.53**
панядзелак	19	6	Дарыуша, Урбана	*Мікалая*	7.42-15.25	12.23-3.21
аўторак	20	7	Тэафіля, Дамініка	Антонія, Паўла	7.42-15.25	12.45-4.50
серада	21	8	Яна, Тамаша	Патапа, Кесара	7.43-15.26	13.17-6.16
чацвер	22	9	Зенона, Ганараты	Анны, Сцяпана	7.43-15.26	14.04-7.32
пятніца	23	10	Віктара, Славаміра	Міны, Ангеліны	7.44-15.27	15.06-8.32
субота	24	11	*Адама, Евы*	Данііла, Нікана	7.44-15.27	16.20-9.14

ДУБІНКІ СУПРАЦЬ ГАЛОСНАСЦІ?

(Працяг са стар. 2)

ныя доказы. Абставіны ў Мінску напружаныя. Грамадскасць патрабуе расследаваць інцыдэнт і паклікаць да адказнасці віноўнікаў у небывалым, нават у горшыя часы, поўнасцю справакаваным канфлікце, які нанёс удар у справу перабудовы.

У апошнія дні ў Беларусі адчуваецца імкненне грамадскасці да стварэння Народнага фронту, супраць якога так востра выступае беларуская бюракратыя. Чаго ж яны баяцца? Відаць, што некаторыя маюць падставы баяцца за свой лёс, асабліва тыя, хто быў арганізатарам і натхняльнікам здарэнняў з 30 кастрычніка. Можа быць і так, што з волі народа, рэпрэзентантам якога будзе Народны фронт Беларусі, прыдзецца ім развітацца з наседжанымі месцамі. У святле гэтага факта добра бачны многія адказы на пільныя пытанні нашага трывожнага часу.

Апрацаваў В. Луба

(Працяг са стар. 7)

ГАЛАСЫ З'ЕЗДА

чанне канцэртаў было вельмі дрэннае. Наогул болей у гэтай справе дапамагала Аддзяленне культуры ваяводскай управы ў Беластоку, чым БГКТ.

С. Копа даў наступныя прапановы на будучыню: арганізаваць канцэрты беларускай песні не толькі на Беласточчыне, але і ў Варшаве ды іншых гарадах; увесці ў праграму аглядаў беларускай песні канцэрты калектываў з БССР, арганізаваць дзіцячы калектыў песні і танца; стварыць умовы для запісу канцэртаў на магнітафоннай стужцы ці на грампласцінках.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Грамадскі камітэт пабудовы беларускага ліцэя ў Гайнаўцы і дырэкцыя гэтага ж ліцэя паведамляюць, што грошы на пабудову нашай школы можна ўплочваць на наступны адрас: Społeczny Komitet Budowy Liceum Ogólnokształcącego z bjn w Hajnówce, Konto Nr 905217-2251-132 BS w Hajnówce.

У замежнай валюце: Społeczny Komitet Budowy Liceum Ogólnokształcącego z bjn w Hajnówce, Konto Nr 5151-23142-151-6787 NBP w Hajnówce.

АБ'ЯВА БАСу

17 снежня 1988 г. а гадз. 11.00 у памяшканні ГП БГКТ у Беластоку, вул. Варшаўская 11 адбудзецца І Вальны выбарчы сход Беларускага аб'яднання студэнтаў, якое зарэгістравана 29-га лістапада г.г.

Усіх беларускіх студэнтаў, членаў-заснавальнікаў БАСу ды прыхільнікаў беларускай справы запрашаем да ўдзелу ў ім.

Устаноўчы Камітэт Беларускага аб'яднання студэнтаў

ДОБРАЯ КРАМА

Магазін з артыкуламі хатняга гаспадарства, што на вуліцы Міцкевіча ў Бельску-Падляшскім, ведаюць усе жыхары горада і наваколля. Тут можна купіць амаль усе прадметы, неабходныя кожнай гаспадыні. І хаця ў іншых падобных магазінах пуставата, тут заўсёды можна знайсці нешта патрэбнае, часта таксама трапляюцца атракцыйныя тавары.

Загадчыца магазіна Галена Юрчук наракае, што бракуе некаторых тавараў, напрыклад, шклянак. Іх у апошнім месяцы даставілі ўсяго 200 штук і прадаваліся яны даслоўна мінуту. Каб забяспечыць краму таварамі, яна сама ездзіць па краіне да вытворцаў і адтуль прывозіць хатнія электрапрыборы і іншыя неабходныя прылады. Гэтая аператыўнасць карысная і прадаўцам і кліентам. Крама стала рэнтабельнай, а месячны тавараабарот складае 15—19 мільёнаў злотых. Працуе ў ёй 5 жанчын. Аб тым, што працуюць яны добра, сведчыць „Знак якасці", здабыты ў агульнадзяржаўным спаборніцтве. Крама славіцца не толькі багаццем, але і мілай абслугай.

Андрэй Гаўрылюк

ЗАПРАШАЕМ НА БАЛЬ!

Праўленне Варшаўскага аддзела БГКТ, як кожны год, арганізуе навагоднюю сустрэчу беларусаў у залах Палаца культуры і навукі ў Варшаве. Баль пачнецца 14 студзеня 1989 г. а гадз. 21.30, а закончыцца 15 студзеня 1989 г. а 6 гадзіне. Білеты прадаюцца ў бюро Аддзела ў Варшаве, вул. Старасцінская 1-Б у гадз. 17—20 у днях: 19—20 снежня 1988 г. і 2—6 студзеня 1989 г. Дэталёвыя інфармацыі — тэл. 48-30-61.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Чыніць дабро, не чакаючы заплаты, гаворыць ксёндз У. Чарняўскі з Вішнева (БССР) ● Амерыканскія цэны ● Інфармацыя аб навучанні беларускай мовы на Беласточчыне ● Памятайма аб „грамадоўцах", піша Аляксандра Бергман ● У 200 гадавіну з дня нараджэння Ігната Даніловіча ● Бібліятэка ў Рыбалах ● Паэтычная палоска ● Гутаркі аб мове ● „Зорка" ● Парады і гумар.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 19
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty: kwart. 260 zł, półr. 520 zł. rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28 00-950 Warszawa, skr poczt 12, konto XV O/O i PKO W-wa Nr 1658-2010-45-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 2057/88 r. Nakład 5.800. E-3.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ПАХ ЧАБАРОВЫ

Музыка У. Будніка — Словы К. Кірэенкі

Не прыдумаю сама,
Што са мной здарылася:
З працы сёння йшла дамоў
І з дарогі збілася.
Мне б ісці каля ракі, —
Я ж пайшла дубровай,
Галаву маю кружыў
Пах чабаровы.
Прыпеў:
Я ішла ўсё ды ішла,
Аж пакуль стамілася,
І не ведаю сама,
Як з Ігнасем стрэлася.
А Ігнась жа — ён са мной
Ды такі суровы...
Не кружы ты галавы,
Пах чабаровы!

Хлопец глянуў на мяне —
Я аж здрыганулася.
Але што са мной? Чаму
Да яго схінулася?
І чаму так мілы мне
Прывітання словы?
Кружыць, кружыць галаву
Пах чабаровы.
Прыпеў.
Што скажу матулі я.
Як часінай позняю
Я з'яўлюся перад ёй,
Ласкавай і грознаю.
Што скажу, схаваю як
Водар той дубровы?
Я ж у хату прынясла
Пах чабаровы...
Прыпеў

НІЎКА

— ✱ —

— Ад чаго ў цябе, Пятрук, такі сіняк над левым вокам?
— Ад думкі!
— Ды не хлусі ты!
— Дальбог! Думаў, што жонка вернецца ад маці ў суботу, як абяцала, а яна прыехала ў чацвер.

АРЫГІНАЛ І КОПІІ

— Як ён падобны на мяне, — здзівілася Копія, паглядзеўшы на Арыгінал.
— І на мяне, — сказала другая Копія.
— І на мяне, — падтакнула трэцяя.
— Ды як ён пасмеў! — абурылася чацвёртая. — Зараз мы яму пакажам!
Калі столькі Копій, куды падзецца Арыгіналу?!

— ✱ —

— Як справы ў вашага сына? — пытае жанчына ў сваёй знаёмай.
— Нядрэнна. Ён цяпер у цырку працуе. Спраў там у яго няшмат: тры разы ў дзень усоўвае ён галаву ў пашчу тыгра, а пасля свабодны.

Не бойся памылак! Можа быць і так, што адна з іх прывядзе цябе, як і Калумба, да адкрыцця Амерыкі.

ВАМ ХАХАНЬКІ...

— У вашай цырульні пагаліцца можна?
— Калі ласка, сядайце.
— Яно можна і сесці. Толькі вы сумленна, таварыш майстар, скажыце: крэсла ў вас, таго... не шкапыртаецца?
— Не разумею.
— А што тут, шаноўны, разумець? Вось сяду я, напрыклад, у крэсла, а сядзенне р-раз! — і паваліласся. Тады што? Вам хаханькі, а я магу на ўсё жыццё калекам застацца. Адзін мой знаёмы вось так сабе язык адкусіў.
— Ды што вы! Не бойцеся, сядайце. Крэсла новае, механізаванае. Вось націсну на педаль — падымаецца, вось тут націсну — апускаецца. Усе выгады.
— Ну, дзякуй, даражэнькі. Супакоіў. А скажыце мне, таварыш майстар, а брытва ў вас як? Не разумееце? Я цікаўлюся, ці добра навастрылі інструмент. А то ў непрыемнасць можна ўскочыць. Сядзеш да вашага брата, а ён я-ак пацягне тупою альбо вышчарбленай — з вачэй аж іскры пасыплюцца. Са скуры валасы здзірае. Адзін чалавек расказваў...
— Брытва ў мяне класная. Як па масле ідзе. Нават не пачуеце.
— Вось-вось, праз гэта я і баюся садзіцца.
— У чым справа?
— А вы не заражаце?
— Вы што, жартуеце?
— Якія там жарты! Я верабей стрэляны. Вам галоўнае што? План. Вось і спяшаецеся, вось і цісне. А пакутуе хто? Мы, кліенты. Злавіў галаву, напрыклад, майстар, а брытва вострая. Так! І гатова. Носа і вуха як не было. Яшчэ і за работу ўтрал даражэй здзераце.
— Слухайце, таварыш!
— А што тут слухаць! Я — чалавек, што думаю, тое кажу. Праўду-матку ў вочы рэжу. Твар у мяне далікатны, інтэлігентны. З ім абыходзіцца трэба асцярожна. А дзе гарантыя, што вы мне вось гэтую бародаўку ці прышчык не зрэжаце? Самі ж хваліліся, што брытва вострая.
— Вы здзекавацца прыйшлі!
— Х-хе, вы бачылі такога? Хто з каго здзекаваецца? Самі скурадзёры, калечаць і рэжуць людзей, а пасля ўсяго гэтага на нас жа, кліентаў, віну звальваюць. А яшчэ сярод вашага брата водзяцца і такія, хто пад мухаю на работу прыходзіць. І брытву ў рукі, нягоднік, бярэ. Хіба ж можна такому давяраць сваё жыццё?
— Ды змоўкніце нарэшце!
— О-о, а я што казаў? І ў гэтага рукі трасуцца. Відаць, з перапою. І бледны, бы той нябожчык. Ну і час настаў! Ужо ў восьмую цырульню заглядаю сёння, а путнага майстра знайсці не магу.

Пятрусь Капчык

У СВЕЦЕ МУДРЫХ ДУМАК

Найлепшай асалодай, самай высокай радасцю ў жыцці — адчуваць сябе патрэбным і блізкім людзям.
Максім Горкі (1868—1936), пісьменнік

— ✱ —

Суддзя пытае ў жанчыны:
— Няўжо не было ў вашага мужа якіх-небудзь станоўчых рысаў, калі вы выходзілі за яго замуж?
— Так, былі. Але за тры гады сумеснага жыцця ён усё станоўчае растраціў да апошняй капейкі.

— ✱ —

— Мама, у цябе ўжо некалькі сівых валасоў, — гаворыць маленькі Тадзік.
— Бацькі заўсёды сівеюць, калі іх не слухаюць дзеці.
Тадзік задумаўся:
— Цяпер я разумею, чаму бабуля зусім сівая.

— Гэта мае дзіцё?.. А ці няма ў вас каго-небудзь цішэйшага?

Сталёвыя скіўцы.

✱

Паўторны шлюб, як паўторны фільм: сюжэт вядомы, а ўсё-такі цікава, чым скончыцца.

Моцны пагражае пальцам, слабы кулаком.